

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLTMÁNYOK szabadalmazását eszközli mind. államban
Réthy János
üzemközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

CALDERONI ÉS TÁRSA
Látványok.
Látványok raktára Váci-utca 30. szám.
Ton- és műszerek és fényképezési kézi-
lencsék raktára
Kis hid-utca 8. szám.
BUDAPESTEN.
Sírjegysek kivételre bérmentre, ingyen.

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Os. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros
ajánlja
uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.

Találványok
Kézműveket
Származásukat
Hogyanak
ajánl
és
elhelyez

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
(félemelet)

27 éven át
v. állami kórházi
igazgató orvos
gyógyít gyorsan, discre-
tul és biztos sikerrel
minden férfi és női bajt.
Czím: Kardos
specialista,
Erzsébet-körút 34.
I. em. ajtó 12/b. Rendel:
d. e. 7-8, 11-2, d. u.
6-7-ig. Levélben is.

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvéllálja jótállás mellett
legolcsóbban
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pinczék, stb. gyökeres
száraztatását.
Telefon.

14. SZÁM. 1896.

BUDAPEST, ÁPRILIS 5.

43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 ffrt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ffrt
félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—
félévre — 2.50

Külföldi előfizetőkhez a postálalag
meghatározott vidékli csatlaló.

Selyemkelme ujdonságaink

a tavaszi és nyári idényre Lyon és Párisból megérkeztek, melyekre ezennel felhívjuk a mélyen tisztelt hölgyközönség szíves figyelmét

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA

lyoni és párisi selyemáru-különlegességek áruháza

BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCZA 4.

(Vidékre mintákkal készséggel szolgálunk.)

EZREK MENNEK CARLSBADBA,

nagy rossz gyomrukat kireperálják és újra jól emésztetik és erre alkottak — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a célt ott hon kényelem-
PEPSIN-BOR használatával, mely az emésztést segíti és a gyomort rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az ún. pepinborom kedves íze, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 ffrt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 ffrt.

Rozsnyay Mátyás, gyógyszerész,
művegyészi laboratoriuma Aradon.

Kapható Budapesten: **Török József** nr gyógyszerésztárában és minden magyarországi gyógyszerésztárában.

MARGIT-ORÉME

hírneves, az elegáns hölgyek által használt arceréme (nem zsíros kenőcs) rövid idő alatt ifjítja és szépíti az arczot, eltávolítja az arczról minden nemű bőrtisztáltságot.
Egyedül eger szappó, májfoltok, pattanások, bőrrák (mitózer) ellen. Bámulatos hatása abban rejlik, hogy a bőre kenve az által rögtön fölvetik és ez okozza azon csodás átalakulást, hogy szeplővel vagy májfolttal teljesen fedett arcz 3-4 nap alatt alabástrom fehérré lesz.

Mivel nem zsíros — nappal is alkalmazható, — a crémével bekenett bőrön a hölgy por remekül tapad. Ára 50 kr. 1 ffrt.
Margit-szappan ára 35 kr. — **Margit-hölgypor,** fehér, rózsás és crémé színben ára 60 kr. — **Margit-fogpép** 50 kr.

FÖLDES KELEMEN gyógyszerésztára,
Aradon, Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár BUDAPESTEN, Török József, Király-utca.

DECKERT és HOMOLKA

elektrotechnikai intézete
Czím: **BUDAPEST** V. Dorottya-utca 8. sz.
A magyar állam és a m. kir. Államvasutak szállítói.

Gyártanak és szállítanak: **Bürgönyberendezéseket** vasutak számára; elvállalják azok javítását és szerkesztését. A minden államban szabadalmazott és általános használatnak örvendő **GRAPHIT-MIKROFON** feltalálói és kizárólagos gyártói.

Telefon-központok szolgálatát vagy a nélkül iratok számára telefon-berendezéseket vasutak, helyi pályák, bauxa és kohóművek, erőszettek és uradalmak számára.

VILLÁMHÁRITÓK, villamos világítási és erőátviteli berendezések, minden esetben, a legújabb kivitelben és legolcsóbban, szavatosság mellett elvállalhatók.

Képes árjegyzék és költségtervezet ingyen és bérmentve.

Franklin-Társulat nyomdája, (Budapest. VI., Egyetem-utca 4. szám.)

Elősvényencsemetéek és szőlőajtványok

Gleditschia (koronatóvis, krisztustóvis vagy fűskés lepényfa). Minden sövényvédőny között a legelső, gyorsan tenyészik, nem csemesedik és sűrű izmos tövisével ember és bármilyen állatnak ellent áll. — Szőlők, kertek, udvarok, esztrók stb. körülkerítéséhez a legalkalmasabb a legolcsóbb örökös sövény képez. — 100 db. csemete ára 4 ffrt. Elegendő 100 méterre két sorral. — Minden megrendeléshez rajzokkal ellátott útletési és kezelési utasítás mellékeltek. — Ezeknek friss, csiraképes magvaiból is kilőszámra.

Szőlőajtványoknál, európai és amerikai sima és gyökeres szőlővesszőkről árjegyzéket ingyen és bérmentve küld az „Ermelléki első szőlőajtványtelep” kezelésébe. — Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.

Schicht-féle SZAPPAN szabadék.

a legjobb, ruhamosásra s egyéb házi használatra; egyestől a legnagyobb mosó erőt a legnagyobb enyhésséggel; vakító fehér, szagtalan fehérneműt állít elő; ajánlatos kivált a pamukneműekre; kitűnő mint kész. és fűrdő-szappan is, nagyok és kicsinyek számára.

Egy kísérletet senki sem fog sajnálni.

Oly vidékre, hol ez a szappan kereskedésekben még nem kapható, szállít az alábbi ország 1 postacsomagot 5 kilogr. össz-súlyban bérmentesen, utánvét mellett, 2 ffrt 40 kr.-ért.

SCHICHT GYÖRGY, Aussig a/Elbe,
szappan-, olaj- és gyertya-gyára.

A maga nemében legnagyobb gyár a kontinensen.

Budapesti képviselő: **Deggeller Károly V., akadémia-u. 9.**

Több mint

50 év óta sikerrel használta!

Szeplőket és májfoltokat, valamint az összes bőrtisztáltságsókat biztosan eltávolítja az

Eszéki Spitzer Kenőcs

és az **eszéki Salvator szappan**

Valódi minőségben csak a

DIENES J. C.-féle

gyógyszertárban.

Eszéken, felsőváros.

- 1 tégely Spitzer kenőcs 35 kr.
- 1 üveg „ mosdóvíz 40 kr.
- 1 darab Salvator szappan 50 kr.
- 1 tégely kézpaszta 60 kr.
- 1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 ffrt.

Figyelmeztetés. Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva és kériük a t. cz. közönség csakis Dienes-féle eszéki kenőt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapesten:
TÖRÖK JÓZSEF úrnál
Király-utca 12.

KÉZDI-POLYÁNYI

„VÉNUS”
A VILÁGNAK LEGSZÉNSAVDUSÁBÉ
TERMESZETES ÁSVÁNYVÍZE

JANKÓ JÁNOS.

1833—1896.

melyek mind az ő rajzait várták, hogy vasárnap megjelenhessenek, s a melyek az ő rajzai nélkül meg sem jelenhettek volna.

A LEGKÜTÖBB magyar torzkép-rajzolónak korszakát álltuk körül e hó 30-ikán, meghatva, hogy művészetünket ismét ily vesztesség érte. **Jankó János** hunyta le szemét, a magyar festő és rajzoló művészet tősgyökerezettségű kitűnősége, a kit az egész ország közönsége jól ismer, mert tömérdek rajza majd négy évtizeden át forgott közkezen; minden vasárnap ezernyi ezer példány vitte szerteszét is egyzserre. Rajzolta a közélet szereplőit mulatságos karikatúrákban s politikai, művészeti, társadalmi gúnyképek. Képekkel látta el az adomákat. Illusztrált regényeket, költeményeket, elbeszéléseket. Rajzai ott voltak a képes lapokban, könyvekben, elterjedtek az adomás gyűjteményekben. Mulattak rajtuk, mulatnak még most is és fel fogják eleveníteni, újra nyomtatni. Jóízű, jellemző és kacagtató dolgok azok. Az ő rajztolla és önja száz meg száz embert örökített meg, a kik a közéletben szerepeltek, vagy a kiket napirendre hoztak az események. Nagy emberek, kis emberek; igazán érdemesek és csinált nagyságok; felszégességben nevezetesekek, alkalomszerűn mulatságosok; dicserni és megnevetni valók. Száz meg száz ember, kiknek arczvonását, alakját Jankó olyan találó torzitással és mulatságosan tudta le-rajzolni. A közélet szereplőinek nagy részét Jankó után ismerte a nagy közönség, az ő mindig elmés tolla vagy rajza nyomán.

Ezekben a torzképekben, melyek annyiféle alakban tüntettek föl kit-kit, soha sem hiányzott a jóízű magyarosság, valahányszor alkalom nyílt rá, hogy valamely hazai vagy népies vonatkozás közepette jelenjenek meg. Az adomák illusztrálásában a jó magyar alakok kifogyhatatlan serege állt rendelkezésére, a törül metszett vidéki népség, nemzetes uraival, papjával, kántorával, tanítójával, czigányával, zsidajával; mozdulatban, állásban, viseletben, sőt aprólékoságban is oly jó ismerősök.

Határozottan, tisztán állt Jankó elé minden alak, mihelyt rajzolni kezdett. És tisztán, könnyen rajzolt; alig készített előbb vázlatot, hanem legtöbbször rögtönözta a rajzot. Évtizedeken át fáradszátlanul rajzolt. Pihennie, gyöngélkednie nem lehetett, nem volt rá ideje. Akkor mit csináltak volna azok az élelapok,

rajzoló ónnal, melyet aztán alig is tett le csak rövid időre is. Ámde ha csak lehetett, örömet foglalkozott nagyobb művészi alkotásokkal is s nagy becsvéga volt, hogy festhessen. Az, hogy a torzkép-rajolásban olyan művészsze vált, minővel ez idő szerint alig dicsekedhetik a külföld, és hogy olyan eredeti magyarosság jellemzi minden rajzát: ez nem elégítette ki. Tehetségének mértéke, ereje, humora csakugyan állandó alkotásokra tették hivatottá, s ha az illusztrálás és karikatúra nem foglalja el anynyira, a magyar genre-festészet nyer benne hatalmas művelőt.

Két nagy életképe, a «A lakodalmi dráma» és a «Lócsizár», melyeket a nemzeti múzeum

JANKÓ JÁNOS.

JANKÓ JÁNOS. — Jankó Elemér rajza.

Képtárának szereztek meg, minden látogató figyelmét rögtön felhívja, s nincs is magyarsabb festmény nemzeti képtárunknak. Csupa ismerős minden alak. Igazi lakodalmas menet ez, s mily nyüzsgő sokaságban tölög a másik képen a jól ismert vásári népség. Mind a két festményen látszik, hogy a művész a festék föl-rakásban nem virtuoz, de meglátszik a kitűnő tehetség, ki oly önállóan gondolkodik, lát, érez és az előadás és kifejezés módjában is annyira eredeti. Ez a két festmény a nemzeti képtár legérdekesebb művei közé tartozik.

A «Borsszem Jankó», a «Bolond Miska», az «Üstökös» régibb folyamai, a «Bolond Istók» kötetei Jankónak valódi rajz-albumai. Azoknak hetenként elő-előkerülő állandó alakjai is mind az ő teremtményei. Sokat rajzolt az «Urambátyám»-nak is. Általában a humoros újságok mind igyekeztek megnyerni Jankót. Húsz-huszonöt ezer rajza lehet ezekben. A «Vasárnapi Ujság», mely múzeumi két képét is közölte, komolyabb működésének tere volt, s becses adalékokat nyújt e művész megismeréséhez.

A rendkívül termékeny és szorgalmas művész úja közül előbb kihullt a rajzoló ön, mintsem a halál megdermeszté fáradhatatlan kezét. A nyáron múlt egy éve, hogy szelűtés érte. Keze reszketegé vált, beszéde akadozóvá. Mindenki hitte és óhajtotta felgyógyulását. A javulás esőndesen bár, de jelentkezett is. A Svábhegy hegyi levegője annyira magához térítette, hogy ismét rajzolgathatótt, de már csak keveset. Ez utolsó rajzai a «Borsszem Jankó»-ban jelentek meg, de már csak ritkán és mind ritkábban. Nem bírt fölépülni a betegségből, s az elmúlt tél elején ismét szelűtés érte. Tehetlenné vált, szava is elakadt. Családjának szeretete enyhítette állapotát. Még olykor kezébe vette a rajzoló szert — szeretete volna folytatni, a mi oly hosszú időn lefoglalta napjait. Május 27-ikén ismét szelűtés sújtotta, eszméletét is elvesztette s márcs 29-ikén hajnalban meghalt.

Utolsó éveiben végtelenen csapás érte. Egyik fiát, Elemért, ki örökölni látszott atya tehetségét, elvesztette. Az ifjú Münchenben tanult, és a «Fliegende Blätter» s több német lap, valamint magyar lapok is közöltek tőle karikatúrákat, vidám rajzokat. Az ifjú Jankó Elemér sok reményt keltett maga iránt, de a halál véget vetett a reményeknek. Jankó Elemér egyik rajzát közli mai számunk, édes atyjának czeruzával hirtelen oda vetett hű arcképét.

Egy második képünk «A szegény legény», Jankó Jánosnak ifjúkori rajza, tollal készült

vázlat. A vázlat alá maga írta oda «a szegény legény» czímet, különben azt «Korcsmai jelenet» czímen festette meg, mikor még Bécsben tanult, mint Rahl tanítványa.

Jankót 62 éves korában ragadta el a halál, de még két évvel ez előtt erőteljes egészséggel viselte korát, öreg embernek nem látszott.

Életéről, művészetéről, érdemeiről kimerítőn szölt már a «Vasárnapi Ujság» 1890-iki folyamában. Jankó János 1833-ban nov. 1-én született a békésmegyei Tót-Komlóson, hol szülő-házát most emléktáblával készülnek megjelölni. Iskoláit Eperjesen végezte, a festészetben pedig Bécsben képezte magát, hol kitűnően tanult rajzolni, s hol első életképeit festette. Pár év múlva visszatért Pestre, s itt több kisebb életképet készített, majd szépirodalmi műveket illusztrált, mígnem egészen az élezipok foglal-ták le maguknak.

A jeles művész a legrokonszenvesebb emberek egyike volt; természetében éppen nem a művészetek legőbnyire szokásos véralkatával. Csöndes, szerény, és elvonult, ki folytonos munkában és családjá körében élt. Fián, dr. Jankó János ismert néprajzi író és nemzeti muzeumi tisztviselőn kívül még két leánya és özvegye gyászolja legközelebbiről.

A hazai festészet legjelesebbjei közé iktatja emlékezetét.

A BUDAI HARANGOK.

Mély, tompa hangon szólának
A budai harangok.
Öblös, setét barlangok
Odűből így zúg a hang.
Gyász századok visszhangja szól:
Tatár-feldúlta pusztaság,
Török világ, német világ...
— S magyar, te mégis aluszol!

Erős érezhangon szólának
A budai harangok;
Vélőket ráz a hangjok
S reszketnek az űs várfalak.
Most Petneházy zászlaja¹
Lengvén török halmok felett;
Majd diadalmi ünnepet
Űl honvédek örömjaja.²

Ünnepi hangon szólának
A budai harangok.
Örömet hirdét hangjok,
Hogy a szívek vidúljának.

¹ Buda visszavétele 1686 szept. 2. — ² 1849 május 31.

A SZEGÉNY LEGÉNY. — Jankó János ifjúkori rajza.

— «Ma született!» — egyik kiált.¹
A másik zeng: «Feltámadott!»²
S visszhangra visszhang riad ott:
— «Most koronázzák a királyt!»³

Mélábús hangon szólának
A budai harangok.
Mint szél ha űz katangot,
Vagy port ha ver a forgatag,
Mert végnapunk is ránk virad,
Nem óv erő, kincs, czim se, rang —
S a hányszor kondúl a harang:
Élőket hí, holtat sirat.

Oly édes hangon szólának
Budán az új harangok,⁴
Mint szívgéző dalnok
Ha penget hárfá-húrokat.
Ha összecsendül mind a hang,
Mély és magas, szelíd s komoly —
Dal s ima egy akkordba foly:
Oly szívhez szóló a harang!

Éjfélbe, hald, mind szólának
A budai harangok.
És túlról a visszhangok
Pestről is belehangzanak,⁵
Harsogva, mint a fergeg:
— «Egy ezredévet temetünk,
Űj ezredév virad nekünk.
Föl, magyarok! ébredjetek!»

Csak csengjetelek, csak bongiatok,
Ti budai harangok!
Mozdulnak a sírhantok,
S fölkelnek ősök, bajnokok,
Kél lelkesebb új nemzedék,
Teremtve itt új életet,
És azt hirdeti véletek:
Hogy él magyar, áll Buda még!

Szász Károly.

GYŐRI MIKE.

Rajz a régi diákéletből.

Irta dr. Závory Sándor.

Jőjtek elő a múlt idők homályából jó pajtások, iskolatársaim, vidám cimborák, a kikkel együtt fogyasztottam valamikor a konviktus szűken kimért kenyerét! Álljatok ki a kollegium udvarára, a hol oly sóvárogva lestük a kutágásforma oszlopra akasztott kis harangnak

¹ Karácsoni harangszó. — ² Husvét. — ³ 1867 június 8. I. Ferencz József koronázásakor. — ⁴ A budai ref. templom acélharangjai. — ⁵ 1896 január 1. éjféltkor, az ezredévi harangozás.

ebédre hívó szózatát! Engedjétek letépni rólatok a feledés szürke ponyváját, hadd lássam még egyszer, mily megbecsülhetlen jó étvágygyal eszitek a fűrmegyet, tűzkövet, koporsószeget, paripát, meg a kefét,* a melyeknek legjobb tulajdonsága az volt, hogy ha leöntött vele véletlenül az ételhordó gyerek, nem hagyott zsírpecsétet a ruhán. Csak meg kellett kefélni a megszáradt foltot és a ruha újra tiszta lett.

De volt még más jó tulajdona is emez eledelnek; az, hogy nem okoztak gyomortherhelést. Az elhízás ellen pedig ma is panacea a konviktus koszt.

A tűzkönek kiválóan nagy becsülete volt előttünk; kevesebb a koporsószegek, legkevesebb a paripának; de a csuszának (szerda és péntek) vörös krétával voltak jegyezve nap-tárunkban, mint az ünnepek.

*

Pénteki nap volt. Az öregtemplom torony-órája ütötte a 12-öt. A dárdás csöngetett s a diáksereg sietett az étterembe, elfoglalni ki-ki a maga helyét. Jobbról-balról két hosszú asztal vonult végig a fal mentén. Négy diákra számítva egy-egy tál étellel, megindult az ételhordó gyerekek serege, mi pedig kanállal a kézben vártuk a tálát s megkezdők az osztozást a szürke folyadékon.

— Mi ez? — kérdi egyik asztaltársam a gyerektől.

— Tejfölös bableves.
— Ez? tejfölös bableves? No még ez se lehetne ám utazni a mai világban. (1854.)

— Miért? — kérdenk egyhangulag.

— Mert már Takácsnál elfognak a zsandárok.

— Hogy-hogy?

— Mert hamis passusa van. Gazember! — mondaná a zsandár, — hogy merészelsz te a más passusával utazni? Nem vagy te tejfölös, az öregapád se látott tejfölt, mars az áristomba!

E jóízű mondás kipótolta a mi bablevesünknek minden fogyatkozásait.

Ezután hozták a turós csuszát. E perczben eredt el Fijas Gábor kenyerespajtásunknak az orrávére. A jó fiu kétségbe volt esve, majdnem ríva fakadt. Hiszen mire az orrávére eláll: mind megeszik a csuszát a többiek! — Hirtelen előrantja zsebkendőjét, nyakravalóformára összecsavarja, felkötí vele az orrát, — hátul a fejébubján bogozván össze a kendő végeit. Így a kellő pillanatban visszanyerve versenyképességét, nem maradt éhen.

Hanem éhen maradtam jó magam. Nem bírtam enni a nevetés miatt. Mire Gábor cimborám fölött kikaczagtam magamat, pajtásaim a csuszát mind magukba vasvillázták. Egyéb-iránt a csuszának mindig a rövidebbet húztam, a míg magam is praktikusabb evőszerszámot nem szereztem. Mert az én villám-nak csak két hosszú ága volt, társaimnak volt négy, — ha nem öt. Azok is úgy szét voltak terpesztve, hogy egy kis petrencez csuszát fel lehetett vele szűrni.

Jókai azt mondja egyik regényében, hogy «a jó étvágy a reményesség egyik legboldogítóbb fajtája». Mi rajtunk csapás volt az. És hogy «a jóllakott gyomor legmegnyugtatóbb emléke egy bevégzett jócselekedetnek». Mi ezt a jócselekedetet csak elkezdők, de soha be nem végezhetők. Annál nehezebben vártuk az ünnepi vakációt. Ilyenkor vagy otthon a szülői háznál,

* Konviktus ételk gúnynevei: Fűrmegyet = Köleskásaleves. — Tűzkő = Krumpli. — Koporsószeget = Savanyurépa. — Paripa = Árpakásaleves. (Elnél roszabb már nem lehetett Spártában a fekete leves.) Kefe = Kőménymagos leves, benne zsemle-szeletek üstak.

vagy a legációkban kipótoltuk, a mit a konviktusban elmulasztottunk.

De nem mindenik legáció kecsegtetett ilyen reményekkel; mert voltak ám olyanok is — kivált a kukorica-traktusban, — a hol kukorica-gombóccsal traktálták legátus uraimékat a rektor házában, innen az elnevezés is; a hívek kegyes adakozása pedig alig fedezte az útiköltséget. Az ilyen helyekre aztán nem valami kellemesen emlékeznek a múzsafiak. Meg is örökölték úgy, hogy emléket az időknek semmiféle fátyla nem képes elföldni az utókor elől. Pl.

«Lak, Dáka, Derecske, Borsosgyőr,
Irgalmazz nekünk!»

Vagy:

«Alsó-Gellér bolhasás,
Felső-Gellér mind takács,
Bogya mellett megállhatsz,
Tűsköt, bohát találhatsz.
Alsó-Gellér, Felső-Gellér
Dicsérd Uradat!
Bogya-Lakkal, Szakállással
Te megváltodat.»

Vagy pedig:

«Lak, eblak, vakablak
Itthagylak;
Mert benned sem a legátus,
Sem a mendikás
Soha jól nem lak.»

Örvendetes nap a diákéletben legáció-választás napja, diáknyelven: *electio*. Vidáman sereglenek ilyenkor a kollegiumba, mert már ekkor nem kísért sem a meg nem tanult lecke sem a cenzura réme. Szorgalmuk szerint osztályozva járulnak a választási asztalhoz előbb a felsőbb, aztán az alsóbb osztálybeliek. Gyakorlott szemük hamar megtalálja a listában, a mit keresnek. A senior jegyzi, ki mit választ. Győri Mike is járult az asztalhoz, midőn a sor rákerült. De mert soha sem volt természetében, hogy a hámfát rugja: választotta azt, a mi jutott.

Ezer pengőt lehet tenni egy fületlen gomb ellen, hogy *electio* után ha két diák összetalálkozik, azt kérdik egymástól: «hová mégy legációba?» Mikéttől is ezt kérdezték, midőn a választási teremből kiléptek.

Megnevezés a falut.

Társai hahotára fakadtak.

— No, mit nevettek?

— Barátom! — szólt az egyik, — te ugyan beleválasztottál! Itthon ne feledd a kenyerestarisznyád, mert ott felkopik az állad. Húsvét első ünnepén kefe lesz az ebéded, a másodikon tűzkö. Tudom; én is voltam ott.

— Embere válogatja, hogy kit mivel vendélgelnek meg, — szólt Mike önrizzettel; — fogadni merek, hogy én ott is jól lakom, a hol ti koplatotok.

«Indul nagy utára az árva diák,
Feszítik agyát karakán ideák,
Jó bor, mibe gonja temetet leend,
Szép lány, kit amugy magyarán ölelend.»

Mint majd minden gyalog utazót, Mikét is üldözte a szerencse egész utazásában; t. i. hogy az üres szekerek mind szemközti jöttek. De mégis! céljától nem messze utolérte egy üres kocs.

— Megálljon kegyelmed! — szólt a parasztnak. — Hová megy? Hová való?

Az ember megmondta.

— Én is oda igyekszem, nem vinne el?

— Szivesen! tessék felülni. Nem legátus kegyelmed?

— De biz a vagyok.

— Úgy hát, hogy ne vinném el a mi legátusunkat? Elviszem biz én akár — ha úgy tetszik — a tiszteletes uram küszöbőig.

Mike elhelyezkedvén a szállító eszközön, beszédbe ereszkedett fuvarosával.

— Milyen ember a tiszteletes úr?

— Biz a már jó öreg; azt tartom több hetven esztendősnél.

— Nem úgy értem.

— Alacsony, sovány. Borotvált képe van.

— Nem azt kértem, hanem jómódu-e barátos-e?

— Majd meglátja. Maga ugyan azt mondja, hogy ő szegény, de én nem hiszem, mert mi jó bért adunk neki. Inkább azt hiszem, hogy fősvény ő kegyelme.

Elérték a szerény külsejű paplakot. A paraszt leugrott, hogy kinyissa a sövényből font kaput. Idő telt, míg ez sikerült neki, mert madzaggal igen szövevényesen volt bekötözve. Mike elé egy elárvult, egészen üres udvar tárult.

— Vigyázzon kegyelmed, neki ne hajtson a kazalnak, — szólt Mike sarkasmussal a kocsi-sának.

— Épen most jöttünk rajta keresztül, — felelt ez. (Egy félmarék szalmán akkor ment át a kerék. A szomszédból egy csibétyük kaparászott a gyom között; felriadva a zörgéstől, az is haza menekült.)

— Pusztá Béla udvara! — gondola Mike.

A kocsiörgésre előjött a tiszteletes úr, kinek Mike barátunk nyomban bemutatja magát; átadta igazoló levelét, a mit a diákok pátensnek hívnak. Míg ez a levelét olvassa, szemügyre vette a princzipalist. Minden egyebet látott annak arcán, csak a vendég érkezése fölött való örömet nem. E közben kilépett a tornácra a tiszteletes asszony is, ki előtt illendően meghajolt és kezét csókolta neki.

Beléptek a szegényes paplakba. Mike társalgásba fogott s legjobb tehetség szerint igyekezett a ház urát s asszonyát jól hangolni, magát megkedveltetni.

— A mint látom, kedves tiszteletes úr jó egészségnek méltóztatik örövendeni; nemkülönben tisztelendő asszonyság is igen jó szimben van; nagyon örülök. Híjába! az az áldott jó falusi koszt! Egészen más az, mint a mi konviktusunk. Látszik, hogy itt nem ismerik a kefét, meg a paripát.

A tiszteletesnek nem ismerték a konviktusmüszavakat; férjére nézett s észrevéve, hogy annak ruhája bizony tollas és poros, tenyerével elkezdte azt tisztogatni, (a pimasz, hogy megszólja az embert, gondolá magában); kefe csakugyan nem volt a háznál. Paripa pedig mit keresne szegény kálvínista pap portáján? Ló sem igen van ott, a szent Mihály lován kívül. Be is tette maga előtt az ajtót szegény Mike! Felköltötte a papné ellenszenvét, a mi egybíránt bármelyik vendégnek sem került valami nagy fáradságába, a kit sorsa véletlenül ide hozott.

— Láss a konyha után, anyjukom! — szólalt meg végre a tiszteletes, — legátus uram, tudom, hogy elfáradt, vacsoráljunk napvilágnál, aztán lefekszünk. Drága a gyertya. Maga pedig előhuzott a vakablakból egy homályos pintes üveget, vizet töltött bele a korsóból és kiöblögette. (Bort hozat! — gondola Mike — derül a lát-határ, nyilik a kilátás jó vacsorára.)

— Fogjad lyányom ezt az üveget, — szólt a belépő cselédnek, — vigyázz, hogy el ne törd. Eredj el a Póda Péter uramékhöz, azoknak a kútjából töltsd meg. Ott sokkal jobb víz van, mint a mi kútunkban. (Mikére egyszerre beborult!)

Feltalálták a vacsorát, a miből Mike barátunk tökéletesen meggyőződött, hogy «de bizony falun is van kefe!» No, de legalább nem álmodik bikával szegény Mike!

Másnap felvirradt húsvét első ünnepe. A nap gyönyörűen ragyogott. Virágillatot hozott mindenünnet az enyhe tavaszi fuvalat. A falu népe

ünneplő ruhájában sereglett a templom köré, hogy meglássák a legátust, a kiről fuvarosa elhíresztelte, hogy milyen derék, szép fiatal ember. Különösen a lányok ohajtották őt látni.

És meg kell vallani, hogy Mikénk jól megtermett szép szál legény volt; úgy szalmájára sokat mutatott. Csinos atillája szépen simult domború mellére és pörge kis bajuszért bomlottak a lányok. Dús fekete szemöldjei alatt hamiskás szempár ragyogott, melyekben az ész mögött ott bujkált valami ironico-satyricus bonhomia.

Beharangoztak. A templom zsufolásig megtelt buzgó hivel. Minden szem rajta függött, midőn a tiszteletes úrral a templomba belépett. Mennyire más ember ez, mint az öreg tiszteletes!

Miután a hivel lelkük szerint kiénekeltek magukat: legátus úr fellépett a szószékre. Megjelenése méltóságos, hangja rokonszenves, gesztusa kifogástalan. Igen szépen és buzgón imádkozott, úgy, hogy a gyülekezetnek lelkét magával ragadta, fel az égfelé. Imádság után elővette bibliáját, hogy felolvassa a szent ígét, a mint az meg vagy irva Márk evangélista evangéliumának XVI. része 6. versében. «Ama Názáretbeli Jézust keressetek? Nincsen itt, hanem feltámadott. Nézzétek a helyet, a hová helyeztetétek vala őtet.»

Székek, padok recsegtek-roportak, midőn a hivel leültek. Miután kiköhögtek magukat s az általános mozgolódás és elhelyezkedés zaja lecsillapult: rágyújtott Mike egy gyönyörű ünnepi szent szónoklatra, hogy hangja betölté a templomnak minden zugát.

«Halljátok a sírok s koporsók közt zengeni a halhatatlanság énekét?»

Nézzétek, mint ébred az örökélet napja a sir éjjeléből, mely azt az előtt harmadnapal elnyelte! stb. Úgy predikált, mint szent Pál. A hivelnek csakúgy ragyogott a szeme, úgy nyeltek az Igét.

— Ilyen legátusunk még soha sem volt! — sugta a kúrator a törvénybírónak.

De bármilyen szépen predikált s akármilyen buzgón imádkozott is: az úr imájában kifejezett azon óhajta, hogy: «szabadíts meg a gonosztól», — még sem teljesült. Azért mégis csak kéfé, meg tüzkő lett az ebédje. Nem is evett belőle; máson járt az esze.

Azért is jóllakom! gondolta magában. Ha itt nem, hát másutt.

(Folytatása következik.)

PASSIÓ-JÁTÉK VORDER-THIERSEEEN.

Az oberammergaui passió-játékok világszerte ismeretesek s a «Vasárnapi Ujság» is több ízben megemlékezett felőlük, különösen pedig a tíz éves előadások alkalmából. Tudjuk azonban, hogy ily játékokat a közép az Alpeselek hegyvidékén más helyeken is adott elő, bár nem oly művészi eszen, noha újabb épen az oberammergaui játékok anyagi sikere azoknak is lendületet adott.

Ilyen játszóhely Vorder-Thiersee kis faluban is van Tirol határszélén, Kufsteinhez közel. A passió-játékok itt is igen régiak; már a múlt század közepéről maradtak fenn erre vonatkozó adatok; azonban a múlt század végén egy ideig szüneteltek s helyettük a néhány mérföld távolságban, de már Bajorországban levő Oberandorf községben tartották meg azokat, mely község most a München és Kufstein közötti vasút mentén fekszik. A bajor hatóságok eltávolítván a passió-játékokat Oberammergau kivételével, azok állandóan Thierseebe költöztek át. A nép ugyan más magyarázatot ad a dolognak, azt mondván, hogy 1800-ban, mikor a környéken nagy szarvasmarhavész uralkodott, a lakosok fogadalmat tettek, hogy passió-játékokat fognak tartani, s mivel az ő állataikat a vész elkerülte, 1802 óta

csakugyan életbeléptették azokat. Kezdetben minden évben bemutatták a játékokat; később csak hosszabb időszakokban, míg végre 1855 óta rendszeren csak 10 évenként tartják. A mutatónyokban csaknem tisztán a kis község lakossága vesz részt. Különben csak 600-an vannak s azok egy része is szétszórtan lakik a hegyek között. A közreműködők épen semmi díjazást nem kapnak; a jövedelem, mely a 30 kr.-tól 1 frt 50 kr.-ig terjedő belépti díjakból származik, az egész község közszolgáira és a hitközség javára szolgál. Az előadó helyiség egyszerű faépület, közel a kis fehér falusi templomhoz, de festői környezettel s szép kilátással a közeli tóra, meg a távolban emelkedő Pentling havasra. A mai épületet 1884-ben emelték s hasonlóan a görögök színházaihoz, domboldalon, úgy, hogy a néző közönség számára az emelvények szilárdabb lehessenek. Lámpák mindenütt vannak, azonban a falakon is jut át napugár, sőt esetleg egy pár esőcsepp is. A színpad függönyén primitív hegyi tövéket ábrázoló festmény van;

a többi fölszerelések is igen egyszerűek, nagyobb részt helyben készültek.

Maga az előadás bizonyos tekintetben már mesterséges volt. 1873-ban a szöveget Weisenhofer Róbert nevű tanár átdolgozta s ezenkívül Obersteiner János kufsteini karnagy elég eszes zenét is készített hozzá. Legjellemzőbb az, hogy a görög tragédiához hasonlóan itt is szerepel egy khorus, mely a színpad két oldalán áll s fölváltva szavalat vagy ének által magyarázgatja a képeket, részben az ó-testamentum ide vonatkozó tárgyával.

Az első kép Ádámot és Évát ábrázolja a paradicsomban a tilalom alá vetett fa alatt, már fügefalevéllel. Éva kezében valóságos alma van, melyből mindketten harapnak; erre veres fény cikázik át a színpadon s a fölemelkedő függöny mögött meglátjuk az Istent felhők felett trónuson ülve; elől egy angyal kivont karddal kergeti kifelé a bűnös párt. Ez a jelenet az egész cyclusban a legdurvább s az angyalok alakja általában mindig nagyon parasztos. Egy pillanat

AZ EZREDÉVI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS A TÖRTÉNELMI KIÁLLÍTÁS ÉPÜLETOSORTJA.

múlva más jelenet tűnik fel a háttérben: Szűz Mária, a mint lábával a kígyót tiporja. Az őrangyalok és a kar tagjai magyarázatokat énekelnek; erre ismét fölemelkedik a függöny s fehérbe öltözött kis gyermekek tűnnek föl, kik a keresztet imádják. Mindezek a képek tulajdonképp bevezetések, melyek a bűnbeesés és megváltás történetét, mely ezután fog részletesen előadni, egész röviden jelképileg tüntetik föl.

A teljes előadás 6 felvonásból áll, melyek mindegyikében számos jelenet van az új-testamentumból, melyek között egy-egy magyarázó rész az ó-testamentumból is előfordul.

Az első jelenet, Krisztus bevonulása Jeruzsálembe, nem oly megragadó, mint gondolnók; az egész nagyon mesterségesnek látszik. Krisztus megszokott alakjában van veres bibor köpenyvel, mely meglehetősen kirívó. Legszébb ebben a jelenetben a hatásos zene. A második jelenet cyclusban a legdurvább s az angyalok alakja általában mindig nagyon parasztos. Egy pillanat

beszéd is. Folytatólag a kereskedők bevádolják Jézust a főpapok előtt Szép a következő jelenet, melynek tárgyai: Tóbiás búcsút vesz születőtől, mely tárgy Jézus utolsó útját jelképezi s egyúttal arra is szolgál, hogy a képekbe némi változatoságot hozzon.

A következő jelenetek igen érdekesek. Simon háza Bethániában, hol Mária Magdolna és Júdás is szerepelnek. Júdás szemrehányást tesz mesterének. Azután látjuk Jézus anyját két nővel és Jézust három kedves tanítványával a nagy útra készülve és búcsúzza. Ezen jelenettől a nézők egy része hangos zokogásba tör ki.

Érdekes a Sanhedrimet ábrázoló jelenet, mikor Júdás Annasnak és Kajifásnak elárulja a mestert. Végül Melkizédék áldozata és az úrvacsorai jelenet következik, s ezzel véget ér az első felvonás, melyet azonban rögtön követ a második.

Legelől bevezetésként látjuk Sámson, kit a filiszteusok kinevetnek. Azután jó a gessemáni kerti jelenet, melyet a nézők nagy figyelemmel

néznek végig. Először az angyal lép be a kehelylel, meglehetősen ügyetlenül; majd Júdás a katonákkal, s végül az apostolok. Ez a leghosszabb jelenet. Ennek végével már mintegy két óráig tartott az előadás s ezért néhány percig tartó szünet következik, mely idő alatt megnyitják az oldalajtókat, hogy friss levegőt éresszenek be, s egyúttal a néző terem egyik sarkán frissítőket árulnak.

A második felvonás azonban ezzel nem ér véget. Annasnál vagyunk, kihez Júdás lép be jelentést tenni; majd Jézust vezetik elő rövid kihallgatásra. Ezután ismét a papok gyülekezetében vagyunk, hol Kajifás ítélet s már indulnak Pilátushoz, hogy az ítéletet megerősítse, mikor Júdás szalad be kétségbeesve, oda dobja a 30 ezüstpénzt, megátkozva a bírakat s kirohan. A jelenet változik. Nicodemus és arimathei József alkudoznak a római katonákkal, hogy Pilátustól kihallgatást nyerjenek; ugyanekkor Péter megtagadja mesterét. A hetedik képsorozat Kain kétségbeesését mutatja be; majd a bűnbánó Pétert látjuk Mária előtt. Ez a jelenet is igen ügyes; érdekes benne különösen Júdás, a ki sírni nem tud, mert bűne nagyobb, mint hogy bocsánatot nyerjen.

A harmadik felvonás első képe Dániel az oroszlánok között, jelképezve az ellenségei által körülvevett Jézust. Ezt a képet azonban gyakran mellőzik, mivel a festett oroszlánok kissé nevetégesek. Érdekesek a Pilátussal és Heródezzel való jelenetek. Pilátus sokáig tiltakozik az igazságtalan ítélet ellen; de neje is ösztökéli, hogy a nép kívánságának engedjen. Krisztus elájul az ítélet kimondásakor s egy őrangyal ápolja. Ezután a katonák felöltöztetik biborruhába, kezébe botot adnak királyi palézául, fejére töviskoronát tesznek s így vezetik Pilátus elé. Mária Magdolna és János búslakodnak a mester sorsán; ekkor ismét megjelenik Péter s bocsánatot kér Máriától, hogy fiát megtagadta. Majd újból összegyűl a tömeg Pilátus háza előtt, követelvény Krisztus keresztre feszítését. Pilátus megjelenik s nyilatkozatra hívja a népet, választást engedve Jézus és Barnabás között. Ez a jelenet az egészben a legdrámaibb. A nép kívánságára Pilátus megmossa kezeit, kihirdeti az ítéletet, melyre háromszor felharsog a trombita, de egyúttal ki is mondja, hogy a keresztre irassék fel, hogy Jézus a zsidók királya. A tömeg tiltakozik az ellen, de Pilátus nem enged s büszkén távozik. Ezzel végződik a harmadik felvonás, s az egésznek fele, melynek bemutatása mintegy négy óráig tart. Most felbeszakítják az egészet másfél órára.

Délután 2 óraker következik a második rész egy jelképi csoporttal, midőn Mózes a sivatagban kifüggeszti a kígyót. Ez a kép, melyben mintegy 50 alak szerepel, kitűnően van rendezve. A negyedik felvonás első jelenetében Mária Magdolna és János búslakodnak, majd megkezdődik a gyászmenet. Elöl trombitás megy, azután egy bíró s néhány római katona, majd Krisztus a folyvást csúfolódó zsidó kísérettel, utána a két lator és a papok. Egy római katonasírt hangosan kihirdeti az ítéletet. A menet gyakorta vissza-visszatér a színpadra. Krisztus háromszor esik el, anyja sir felette, Cyrenei Simon segíti keresztjét fölvenni, Veronika kendővel törli le arcát s más nők is zokognak. Midőn ismét fölemelkedik a függöny, Jézus és a latorok már a kereszteren vannak, a katonák épen a legutolsó szegyet verik kezébe. A zene hangja megszólal. A következő jelenetben a már fölemelt kereszt alatt látjuk a főszereplőket; az Űdvözítő utolsó szavai következik mennydörgés és villámlás között. A nép megjéj; a katonák elismerik, hogy Jézus Isten fia volt.

A következő jelenet ismét Jeruzsálemben foly le Pilátus háza előtt, ki erkélyéről nézi az időjárást, a megriadt népet és katonákat, kik most őt vádolják igaztalan ítélete miatt. A főpapok előlépnek, követelve, hogy szüntesse meg a lázadást; de ez nem sikerül. Pilátus búslakodik. Végül megjelennek József és Nikodemus, kérve, hogy Jézust eltemethessék. Azután ismét a Kalváriánál vagyunk, hol Jézus testét leveszik; a latorok már nincs ott. Ez a jelenet is igen ügyes és zenéje megragadó.

A negyedik felvonás közel másfél óráig tart, s utána egy kis szünet van, mely alatt a már farradt közönségből sokan járkálnak fel s alá. Az ötödik jelenet először Jézust a sírban ábrázolja, azután ismét Pilátust látjuk, a mint a

A DEBRECZENI CSÁRDA AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSON. — Morrelli Gusztáv tanár metszete.

sir lepecsételése s őrzésére engedélyt ad. Pilátus ekkor is nagyon kételkedik ítélete helyességéről. Kajifás is fél, hogy a feltámadás bekövetkezik s aggódva hallgatja Jézus csodáit, különösen Lázár feltámasztását. E közben hajnalodik. Távoli mennydörgés és vilámlás közt Jézus sírja felett angyalok jelennek meg s azután maga Jézus lép elő, királyi páleát tartva kezében. Vidám zene hirdeti a nagy eseményt, s a függöny legördül.

A hatodik felvonás előképe, a mint József Egyiptomban megismerteti magát testvéreivel. A következő jelenetben a nyílt sírnál szomorognak Krisztus hívői, miközben értesülnek a feltámadásról. A papok megjárnak. Számadásra vonják a sírt őrző katonákat, kik mindent elbeszélnek. Ezután következnek egy szép csoport: «Jézus, mint pásztor». A feltámadt Jézus körül vannak tanítványai és Péter térdepelve veszi át az egyház kulcsait. A legutolsó jelenetben Jézus néhány lábbal feljebb áll környezeténél s búcsút véve tőlük, két angyal kíséretében eltűnik. A kar diadalmas éneket zeng s azután egy pár perc múlva ismét fölemelkedik a függöny: Jézus ott ül atyja jobbán, angyalok és szentek közt, Kajifás és más főpapok elül porban hevernek. Még egy kardal, azután diadal-induló s a darabnak vége van. A véget, mint a kezdetet, mozzarlóvások hirdetik.

Az előadásban, mint említettük, *Forder-Thiersee* község lakosságának nagyobb része részt vesz; főképp földművesek; mesterember kevés van közöttük, Kajifás főpapot egy pék adja, ki kitiűn színész s egyuttal főrendező is. Krisztus szerepének ábrázolója egy Uffinger József nevű paraszt, ki igen kedves ember s e mellett egészen irodalmi nyelven beszél, míg némely más szereplőnek német nyelvet az idegen alig képes megérteni. Különösen ügyes színész még

a Judást személyesítő ember, kiről érdekes föl- említeni, hogy neje egykor Magdolna szerepét adta, a leánya pedig, ki szintén jó színész, szűz Máriát. Júdás most már 69 éves ember s 1895-ben ötvenedik alkalommal működött közre az előadásokban. Érdekes az is, hogy a szereplők közül sokan tesznek föl áhajtást, néha nagyon ügyetlenül, de azért hajukat nem engedik meg- nődni, mert az «nagyon meleg volna a szegény földművesnek». A legtöbb szereplő alig beszél, de elég ügyesen mozog a színpadon, bár a mindennapi életben ügyetlen.

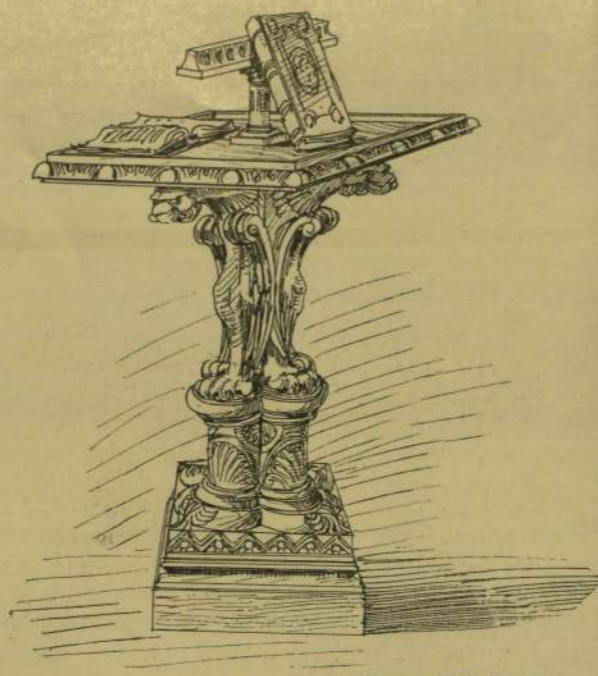
Meglehetősen nagy gyakorlatuk van ezeknek az embereknek a színpadi életben, mivel a 10 éves passió-mutatóványok között minden év nyarán különböző színműveket adnak elő a környék lakosainak, hogy gyakorolják magukat a nagy előadáshoz, melyre az egész község előre készül, mint valami nagy ünnepre. Ily nagy előadás azonban Thierseeben most már legközelebb csak 1905-ben lesz s akkor bizonyosan egész sereg újítást fognak életbe léptetni.

A VÁRGEDEI VENDETTA.

Életrajz a régi világból.

Érczes Gömörnek nem volt rettegettebb já- rása e század elején a *serkinél*. Űde daltól hangos völgyek még ott, hol a Balogh és Rima hőmpolygati örvénylő habjait, de erdők, hegyek vad sűrűsége odább a Medve alján, melyet el- kerül az országút is, roszhírű tanyáját renyhe, dologkerülő pásztornépnek. Négy vármegye ad egymással találkozót itt, egymást súrolva csücskével: Nógrád, Borsod, Heves és Kis-Hont, és alkot egy oly semleges területet, hova el- jutni nincs hatalma pandúrnak, szolgabírónak. Gonosztevőnek respublikája, mely nem ismer

maga fölött törvényt, s biztos menedéke minden ágról szakadt szegény legénynek. A kit a statá- rium kiűzött Borsodból, Hevesből és Nógrádból, itt nyugton vonhatta meg magát, mert Gömör-

Tervezte Alpár Ignác.

Asztalka a királyi fogadó-teremben az ezredévi kiállításon.

megye nem birt statáriális joggal, s a kishonti erdők sötét sűrűsége föl elrejtette e világ elől a menekő földönfutót.

Pedig ilyen földönfutója, hej de hány volt ennek a sanyargatott országnak! A napoleoni háborúk sok derek szál legényt elvontak, kit a felesége ölel karjaiból, kit meg a békés eke- szarvától. A császárnak katonára volt szüksége, a kit a győzhetetlen világhódító ágyú feneketlen kotta elé dobjon. A Kárpátoktól a Tátráig fel- hangzott a szomorú nóta, végig az országon mint egy keserű panasz sóhaja, mely az elnyo- mott osztályok első feljajdulását vitte viláml- sebes szárnyain.

«Már minálunk verbuválnak kötéllel». És a kiket a háború félelme nem tartott vissza, hogy fejkébe nyomják a súlyos rezes csákot, vissza- tartotta őket az osztrák katonai szolgálat gyűlö- lete, a politikai jogai első tudatára ébredt nép- dac ellenállása. Szőkevény dezentorokkal teltek meg lassan-lassan az ember nem járta rengetegek, s a félreeső tanyákon éjjelente felgyűlő pász- tortűzek bizalmas világánál testvéri fogadtatásra lél, a kit a világgal való meghasonlás kergette önmaga elől. Itt feloldóztak a lekötött nyelvek, felszabadult sok titkos gondolat rabsá- gából s az erdők éjjeli csendjében nyert meg- pecsételést a társadalom ellenségeinek titkos szövetségkötése.

Mint a hogy aztán a puszták fenevadjait csalja néha az éhség a népes falvak közelébe, hogy zsákmányra ólálkodjanak, úgy esalta ki a szükség odukból e lappangó, elzülött alakokat is, hogy egy-egy kirohanást kockáztassanak a környék lakosainak vagyonbiztonsága ellen. De ebben is volt valami eredeti. Fényes nappal, muzsikaszóval kísértették végig magokat a falu utcaiban, sűrű lövésekkel ijesztették vissza a le- bocsátott ablakszaluk mögé a reszkető asszony-

népet, s így prédáltak, fosztogattak aztán ké- nyők-kezdők szerint.

Hosszú időn át nem volt az az utas, vagy az a gyalog kereskedő, a kihíres Gömör vármegye egyik-másik részén utonállók meg nem támad- tak, s ki nem fosztottak volna, vérszemet kapva a pásztorok czimboraságán, kik, csak hogy mar- háikban kár ne történjék, kénytelenek voltak pajtáskodni a legveszedelmesebb zsványokkal s etetni-itatni őket. Nem egy helyt vitte rá a szükség a gazdálkodó embert, hogy ha csak né- mileg biztosítani akarta magát a károk ellen, zsványt kellett fogadnia kanásznak s megven- dégelnie a legezégerebb gonosztevőket, sőt akárhányszor magokkal a bírakkal és *hítesekkel* poharaztak ezek koreszmákban, paraszti mul- tásokban.

Igy fosztották ki Harmaczon Göde István lelkész mindenéből, a vasárnap reggeli át- tasság alatt törve be nála 12 szökött katoná. «Tetől-talpig bűnös és éves kelevény vagyok — zuglódi a koldusbotra jutott ember — de ilyenekre nézve mondhatom, hogy miért engedi meg Isten az ő hiveinek próbáltatásokra? ...» Anyira jutott a jámbor ember, hogy, mint keserűen panaszkodik «felesége azon körös bo- gár színű szoknyáját is már áruba vetette volt, hogy ebből is egy darabig élőködjenek. Már most egy borja lévén, ennek is nem tudván mit adni enni, harmazi oskolarektor uramnak egy kila búzáért adta — ebből ha délre haluskát ké- szít a felesége, estvére reszelt tészta, másnap metéltet» s így tovább.

De a harmazi tiszteletnél még szegényebb emberek is megéreztek a garázdálkodók keze súlyát. Kubinyi Péter kondását a gömri erdő- ben fához kötötték, szemét bekötötték, szűrt, tarisznyáját, baltáját elvitték s mialatt ötvenöt darab sertésért elhajtották, egy a zsványok kö- zül melléneke szegzeve a pisztolyt, egész estig ott őrizte. Fodor Mihály zabari jobbágyinak ké- szet hajtották el éjnek idején két «nyajacska» sertésért.

Nem esoda, ha ilyen példák után általános lett a panasz, hogy lassanként a föld népe is azon zsványi spirítuszba öltözött, úgy hogy a legjobb paraszt gazdák orgazdák, fiaik pedig a rablók czinkosai voltak. Végre még a hatóságí ti zsványoktól fenyegetéseitől sem rettentek vissza. Példátlan vakmerőséggel tervezték legyilkol- tásukat s nyíltan hangoztatták úton-útfélen, hogy «ki kell végezni a többi is, a hol elől- hátul találd, ilyen-olyan teremtettéket, mert a paraszt emberen nagy hatalmat vetek».

Mindez sürgősen szükségessé tette a megye közönségénél a megingatott közbiztonsági álla- potok gyors javítását. E végre Gömörmegye mindenekelőtt statáriumért folyamodott a ná- dorispánhoz, dupla éjjeli strázsákat rendelt ki s a «fegyverrelők» — azaz az akkori pandúrok számát is megszaporította. Miután pedig a ta- pasztalat azt mutatta, hogy rendszerint az egyházi ünnepekkel járó vendégeskedések voltak a szá- mos különféle helységekből összeverődő nép do- bózádnak s véres veredéseinek leghatásosabb okai, a rosznyói püspököt is megkeresték, hogy a maga hatáskörében intézkedjék az ily alkalmak- nál szokásos esődület korlátozásáról oly mó- don, hogy különösen az úgynevezett «templom- napját» (búcsu) ha már teljesen eltörölni nem lehet, legalább egy napra, Mindszentek napjára tegye, hogy azt minden helység otthon ilje meg. Azonkívül hozzáfogtak a hagyományos *soros bi- róság* eltörléséhez is, mivel a bíró személyének esztendőnként házról-házra való választása, te- kintet nélkül az egyéni érdemekre, s a hivatal- nak teljesen ingyen való ellátására kitűnt, hogy csak arra vezet, hogy a terhes tisztségétől mi- előbb menekülni óhajtsanak s kötelességeiket elhanyagolják.

Már az urbarium is eltiltotta a parasztko- fégyvertartását. Most még lényeges szigorítások fokozták a tilalom hatályát. Puskákat, pisztolyo- kat, baltákat, nagy késeket, fokesokat rendre mind beszedtek. Csak egy pásztorbot s minden tanyán egy faragó fejsze volt minden, a mit el- néztek. Micsoda nagy nemzeti lefegyverkezés volt ez! S a daczos, lobbánékony magyar meg- juhászodva adta izmos kezeit hurokba a vár- megye ellenmondást nem tűrő parancsára.

Csak a polgárember volt némileg kivé- tel. Ezek tarthatnak fegyvert, de csak olyanokat, «melyeken a város birájának pecsétje lészen». Azonül pedig csak a bíró házában tarthatnak a

parasztko néhány puskát, s csak a bíró enge- delmével használhatták «hol az ártalmas álla- toknak, hol a rosz embereknek vadászására».

Nem kevesebb buzgalommal látott a megyei hatóság az éjjeli csend fentartásához is. Város- ban és faluhelyen meghagyották, hogy nyárban 10, télen 9 órákor harangozzanak «lefekvésre». Takarodás után utcán lámpa nélkül kóborolni, kocsmákban, fonóházakban mulatni, elfogatás terhe alatt tiltatott, úgy szintén a tánc is — «kivéven a becsületes lakodalmi mulatságot, mely magános házaknál két nap tartatni meg- engedtetett».

Egyszer aztán rémitő véres tett koronázta meg a gonoszságok szakadatlan sorozatát s lázas iz- galmat okozott messze túl a megye határain is.

1813 december 8-án este 11 órákor egy nyolcz emberből álló banda rajta tört Kubinyi József magánosan álló várgedei kastélyára. A már nyugodni tért szakács épen első áomra hunyta be szemét, mikor kívülről egy hangot hallott, mely sürgősen szólította:

— Szakács uram, nyissa ki az ajtót. Két tol- vajt hoztunk; a zab-garmadában fogtuk.

A gyanútlan ember egy percig sem habozott, kinyitotta az ajtót, de abban a pillanatban a ha- ramiak megrohanták s lefűlelték, majd az ispán szobáján át az úr lakásába hatoltak s a szeren- csetlen embert baltaesapásokkal holtra verték.

A megye hités fizikusa «szemesen és környü- állásosan» megvizsgálva az áldozat «teste al- kotmányain» ejtett sérüléseket, annak rendje szerint fölvette a leletet, melyből kitűnt, hogy a meggyilkoltnak orra hegye le volt vágva és az orrától kezdve arca jobb fele egész az áll- csonit egy nagy seb volt. Rettenő mézárálás- sal vagdalták testét darabokra s azon kívül két fogát is kiűtötték.

A gyilkosság ügyében megindított vizsgálat anyaga szenzációzus bűnpernek szolgált kiindu- lási pontjául. Mindenekelőtt a tettesek után kezdtek puhatólni. Egy Kelemen Józsa nevű nagy-keregedi gazdára «vert a szó», kiről tudták, hogy a meggyilkolt földesúr, mert lopá- son érte, három kila rozszásvisszatartotta. Akad- tak arra is tanuk, kik hallották, hogy Kubinyi egy ízben megismervén a maga vázsmát a gazda leányán, szemébe mondta volna: «Látod? ez is az én vázsmám!» Mire a gazda a eselédházban kevert tótos magyarsággal úgy fenyegette meg: «Pocsaj! teremtette». Kubinyi azonban vállat vont: «Barátom, nem félek én tőled».

A haladéktalanul megindított vizsgálat során aztán nemokára egész csapat gyanus alakot tartóztattak le. Közülük volt: Babulya Jancsi kondás, Fodor, másképp Csonka Pál, Sulyok, esűfnévén Ebugatta Marci, Pultzner, azaz Ko- pogós Márton, Vágott-orrú varju, vagyis Beeska András, Talyga József, Hulitka András szökött katoná, a nemes, de nemességét titkoló Kará- csonyi János, Dobrejti János, kit a rimabányai erdőben fektében fogtak el, Kelemen Józsa, Sejbán János stb., utóbbi, mikor elfogták, e sza- vakra fakadt:

— Ebadta! ha engem megfogtatok is, maradt még elég kinnt. Nem volna kár, nyúzni a pa- rasztot lába körmetől a nyaka csigájáig, *mért bántja a szegény legényt. Nem tudja a maga javát.*

A várgedei gyilkossága rablások és utonállások egész rendszeréről lebbentette föl a leplet. Egy gyermek vallomása megadta azt a fonalat, mely mellett a rég forralt gonoszságok egész labirintusában megindulhatott a nyomozás.

Kiderült, hogy a rablók a helység szélén ad- tak egymásnak találkozt s éjnek idején meg- lepve az ott lakó Talpas családot, ezeket kény- szerítették, hogy nekik szállást adjanak s a ma- gokkal hozott húst számokra megfőzzék. Bő la- koma után aztán innen indultak el a gyilkos tett végrehajtására, Babulya Jancsi ruhát ese- relve a keregedi gazdával, a többi meg zsiros rékliben, kalapjokra varrott hajjal. Itt beszéltek meg egymással az iszonyú tett minden részletét; nem sejtették, hogy a csür alatt lévő bojtárgye- rek lármájokra felebredve, önkénytelen tanuja s később árulója lón a gyilkos ternek.

— *Megfíztem neki, a miért ő meg nem fize- tett!* — Ezeket a szavakat mondotta a felbujtó Kelemen, mikor fejszéjének csapása alatt Ku- binyi élettelenül összerogyott.

Magok a zsványok különben természetesen

mindent tagadtak. Még a pelsőzi börtön közfa- lain át is «Legény légy!» szavakkal biztatták egy- mást tagadásra. Nem is tehettek egyebet. A vár- gedei udvarház kertjében tizenhárom körben állva, Kelemen Józsa előmondására feltartott három újjal mondták utána:

«Esküszöm az élő Istenre, hogy a ki ezt a dol- got kivalja, vagy a maga helyét elhagyja, azt három esztendő múlva is megöljük vagy agyon- vágjuk.»

Természetes, hogy eleinte senki sem akart «tudni a dologban» semmit. De hiába; a terhelő körülmények s a «magalótt» tanuk (szemta- nuk) vallomásainak sulya alatt mind tarthatat- lanabba zsongorodott össze a védekezés. Mikor aztán a tíz éves koronatanuval szembesítették, elvesztette a talajt lába alól a legmakacsabb tanu is, s így kiáltott föl:

— No Andris! Megemlékezzél róla, hogy azt mondta Józsa bátya (Kelemen Józsa), hogy ha kivaljuk, husz esztendő múlva is megöl!

Legbuzgóbban «zavarodott» a gyilkosok ki- nyomozásán Madarassy Pál szolgabíró. Rendki- vüli emberismerete, meg tán — mi tagadás? — a vallásának némely keményebb eszköze is, helyesre birta a legkomolyabb bűnöst. Ha a kevésbé romlott lelkületére szép sza- vakkal igyekezett hatni, úgy a helyke betyár- hűségével birta vallomásra. Így járt el a leg- megátalkodottabb haramiával, Csonka Pállal is.

— No Palkó — úgymond — téged jól ismerlek, mert már többször voltál a kezemben.

Tudom is, hogy semmit sem vallasz. Ne is vallj, mert kár volna szokásodtól eltávoloznod.

De most már Palkóban foryant ám föl az ön- érzet. Hogy ő ne valljon? Csak azért is vall.

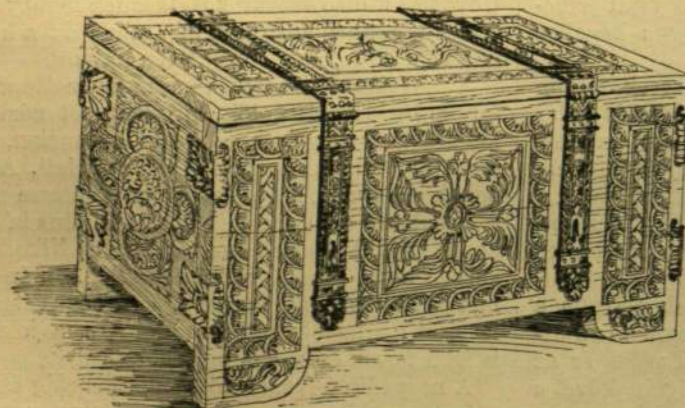
S elmondta mint a parancsolat, mindazt, a mit tudott, talán még többet is, úgy hogy a szolga- bírónak kellett mérsékelnie, hogy magára ne ve- gyen minden bűnt, a mit a világ teremtése óta elkövettek.

Hanem azért mégis megirigyelte valaki a vár- megye dícsőségét s gondoskodott, hogy ne él- vezhesse nyugton a béke örömeit. Hogy, hogy nem, egyszer csak jöttek a panaszok a pelsőzi börtön lakóitól kegyetlen torturákról, pofozás, korbács- és botütésekkel kicsikart vallomások- ról, ártatlanok megkínzásáról. Sajbán, Babulya Jancsi azt kezdtek beszélni, hogy vallatás köz- ben ájulásig kínozták őket, egy másik vádlott pedig állítólag a zsinog nyomait is ki tudta mu- tatni karján. De megtörtént az a minden esetre ritka kuriozum is a bírói igazságszolgáltatás történetében, hogy a *harminczhárom vádlott közül egy véletlenül kimaradt az ítéletről*. Már most mit csináljanak ezzel a példátlan szeren- cesű emberrel? Ha a nürnbergieknek nem volt szabad addig senkit felakasztaniok, a míg el nem fogták, hát akkor a pelsőzieknak se le- hetett szabad, a míg legalább el nem ítélték.

Mindezeket pedig volt a ki besúgja felsőbb helyen, valami aulikus érzelmű, hivatalvadász ember, úgy hogy Ferenc császár, a magyar királyi kancellária útján főfelügyeleti jogára való hivatkozással szoros vizsgálatot rendelt el a fenforgó ügyben. Hiába volt a vármegye re- kurzusa, hogy a hazai bíróságok törvényes íté- letei az 1723-diki 23, 24, valamint az 1791-diki 12. és 43. tezikkek szerint semminemű politikai felülvizsgálatnak nincsenek alávetve; hiába a ki- derített tényállás, hogy voltaképp az egész nagy zajt ütött tulkapás néhány korbácsütés volt leszállítandó, melyeket a legkonokabb vádlottak «nyalka nyegedény» feleleteikért kaptak; a dolog nagy port vert fel, a megindított vizsgálat híre gyorsan terjedt el a közép körökben s a legjavít- hatatlanabb gonosztevők voltak azok, a kik vér- szemre kapva, örömmel újságotlák, hogy: «leteszi a király Madarassyt a szolgabíróiságból, mert a szegény legényekkel keményen bánt». Sőt az a mindenesetre tendenciozus hír is szárnyra kelt az úgynevezett «érdektel körökben», hogy többé a szegény legényt bántani nem szabad. Csak hosz- sas czafolatok, fölterjesztések, kérelmezések és védekezések láncolata után jutott a dolog odáig, hogy lassan-lassan magától elaludt.

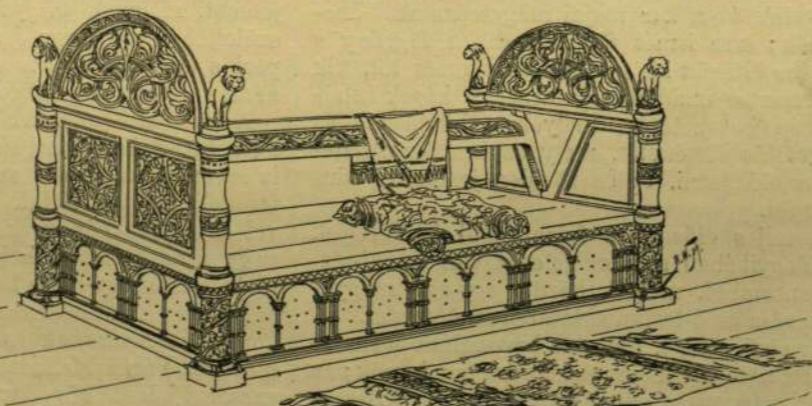
A mi a további bünpört illeti azonban, ma mikor a társadalmi ellentétek kiélesedése egész seregét szolgáltatja a bűnselekményeknek, melyeknek hátterében az osztályharc és a tör- vényes rend gyűlöltre sötétlik — ebben is könnyű lesz megtalálnunk a szocialis problema magját, mely a magyar betyár-anarchismus lé- lektani indokaira mutat vissza.

V. S.

Tervezte Alpár Ignác.

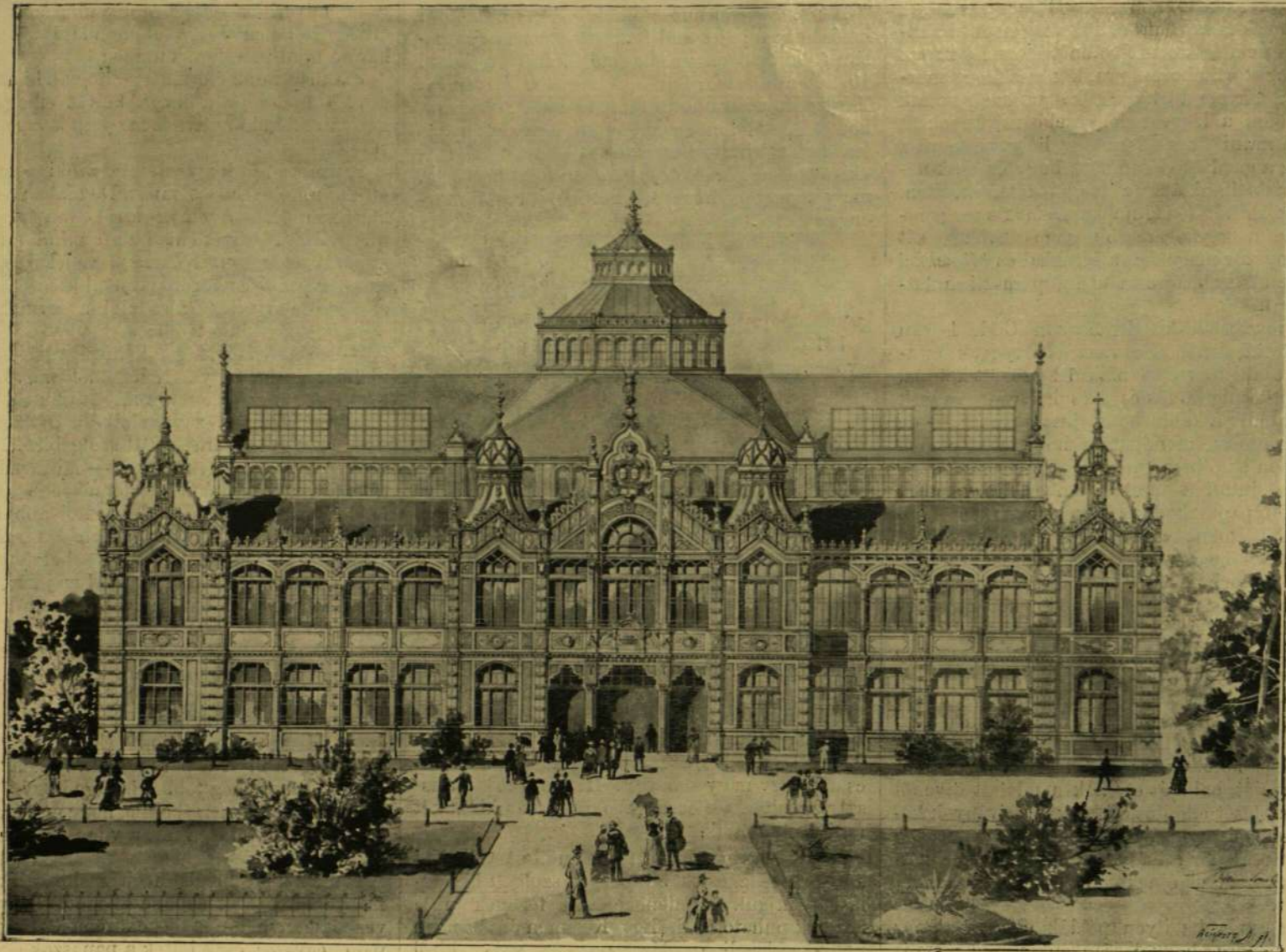
Láda a királyi fogadó-teremben.

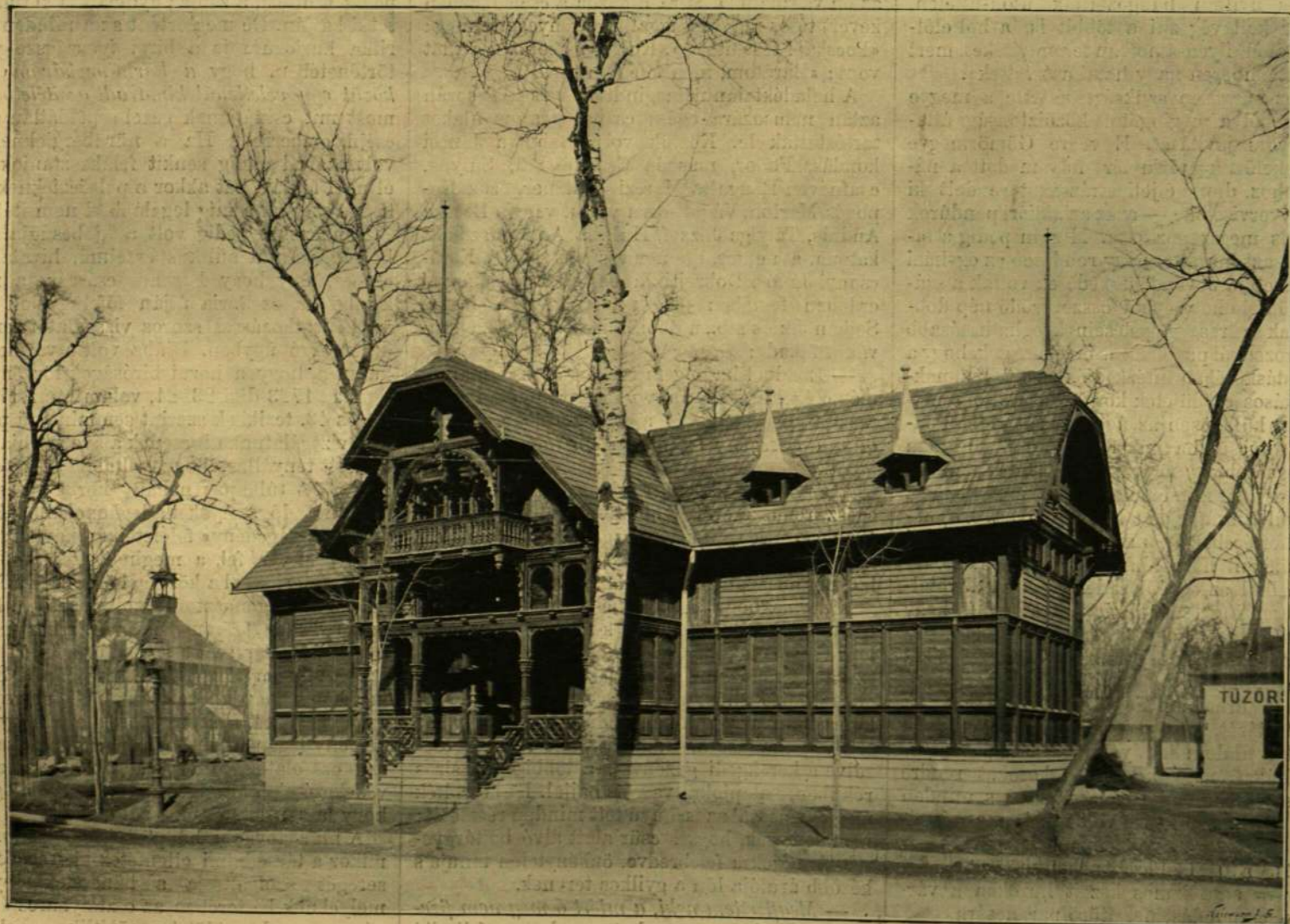
Tervezte Alpár Ignác.

Kettős pad a kandalló előtt a királyi fogadó-teremben.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁS TÖRTÉNELMI CSOPORTJÁBÓL.

A PAPIR- ÉS SOKSZOROSÍTÓ-IPAR PAVILLONJA.

FRIGYES FŐHERCEZEG URADALMÁNAK PAVILLONJA.

AZ EZREDÉVI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS.

AZ EZREDÉVI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS PLAKÁTJÁN LEVŐ KÉPCSOFORT. — GERSTER ÉS MIRKOVSKY RAJZA.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁS RÓL.

A kiállítási főbb épületek befejeztével mind jobban kidomborodik ezek művészi jellege és a sokszorosító művészetnek is tágabb tér nyílik az épületek reprodukálása körül. Így a történelmi főcsoport épületeiről s a kiállítási plakát figurális és dekoratív részéről *Bong* híres berlini fametsző-intézete készített metszeteket, melyeket mai lapunkban mi is bemutatunk. Mind a két munka művészi s a történelmi épületesoport igazi szépségeit a Bong-féle metszetek teljes valódiságban tüntetik föl. Több épületről pedig *Morelli* tanár budapesti műintézete készített művészi kivitelű fametszetű képeket, a melyek közül hármat múlt heti számunkban mutattunk be, egyet pedig mai számunkban közlünk, jelesen a debreczeni esztergomi. A czinkografikus eljárás útján előállított reprodukciók közül a *Weinwurm* Antal budapesti műintézete által készítették közül mutatunk be kettőt a kiállítás érdekesebb építményei közül, és pedig Frigyes főherceg uradalmainak pavillonját és a papir- és sokszorosító ipar pavillonját.

Frigyes főherceg pavillonja már a lembergi kiállításon is szerepelt. Ugyanis még Albrecht főherceg, — kinek halála után magyarországi birtokait Frigyes főherceg örökölte, — úgy adta ki a rendeletet, hogy a lembergi pavillon olyan formán és olyan tökéletesen kell készíteni, hogy az a budapesti ezredévi kiállítás is paradézhasson. Így is történt. Ez különben az egyetlen kiállítási épület az ezredévi kiállítás, mely már egy másik tárlaton megtette a szolgálatot.

A debreczeni csárda a híres hortobágyi csárda alapmotívumai szerint épült. A hortobágyi csárdát természetesen puszta egyszerűségében nem lehet a kiállítás kellő közepébe állítani. Berger Jenő, debreczeni fiatal építész tehát szabad fantáziával és ügyes kézzel kiállításra képessé alakította át a puszta eredeti épületet, mely mostanában tényleg azt a hivatást fogja betölteni, hogy a külföldet és bizony a belföldet is bizonyossá tegye arról, hogy a csárdában is lehet jóízűt enni és inni, még pedig nemesak a puszta járó embereknek, hanem a nagyvilágiaknak is.

A sokszorosító ipar pavillonját Baumhorn Lipót budapesti fiatal műépítész tervezte. Ez emeletes épület, czölöpalappal, favázzal deszkával és vakolva, a födélzet aszfaltpepellel. A beépített terület 2500 négyzetméter, az előállítási költség pedig 85,000 forint tesz. Ebben a mutatós, kényelmes épületben tágas csarnokot talál a magas fokra fejlődött magyar kö- és könyvnyomdaipar, a fényképészet és a sokszorosító iparág mellett a magyar papírosipar. A nyomdaipart pedig a csoport eleven mozgásban fogja bemutatni, a mint a legkülönbözőbb gépek tényleges működésében vannak s a nyomásnak lehetőleg minden változatát szemléltető módon tüntetik föl. Annyi eleven élet és érdekes látvány kevesébb pavillonban lesz, mint itt, a hol a közönség nemesak az ismert, hanem az ismeretlen nyomdai műveleteket is látni fogja.

A kiállítás plakátjának képét is bemutatjuk. A külföld indóházaiban és szállodáiban is ezzel a képpel díszített hirdetéssel figyelmeket a közönséget Magyarországra ezredévi kiállítására. Az igazgatóság pályázatát hirdetett a plakát rajzaira s a Gerster és Mirkovszky által benyújtott pályaművet fogadta el. Ezen mint szobor csoportot, a honfoglalásnak az az eseménye van feltüntetve, mikor a vezérek pajzsokra emelik a fejedelmé választott Árpádöt. A plakátok a szobor-csoport sárgászöld, mintha bronz volna, míg a szobor alján a szent korona, Szent István palástja, a koronázás jelvényei, a magyar birodalom ezimere, a földmívelés és ipar jelvényei élénk színes nyomásúak. A háttérben pedig a főkellő nap fényében a kiállítás épületei látszanak.

A kiállítás különben nap-nap után tökéletesedik, a fák zöldülnek, a tó megtelik vízzel, a keret teljesebbé válik, a munka pedig lázasan folyik, hogy a megnyitásra minden kész legyen.

G.

A BUDAI ÚJ REF. TEMPLOM FÖLAVATÁSA.

A székesfővárosi reformátusoknak nagy ünnepe volt virágvasárnapján. A Fazekas-téren épült új templomukat avatták föl s egyúttal az új templom számára közelebb választott papjukat is beiktatták hivatalába.

A fölavatást egy nappal megelőzte a budai reformátusok búcsúzása a budai evangélikusoktól, kik 1884-ben testvéreleg megnyitották előttük saját templomukat s vendégszolgát engedtek ott nekik mindaddig, míg ők is nem építhetnek. E testvéri gyámolítás emlékére a budai ref. egyházközség küldöttsége egy úrasztali díszes kelyhét és tányért adott át az evangélikusoknak, külön is fölvésetve a kelyhert méltó köszönetüket. Ugyanekkor Scholz Gusztáv elkésznek egy pásztorgyírút adtak át szintén emlékéül annak, hogy 1884 előtt sok szolgálatot tett a ref. híveknek.

A következő nap volt aztán a templomavatás napja. Az ünneplés tíz óra előtt kezdődött. Az előkelőségek közül ott voltak: b. Bányffy Dezső miniszterelnök, *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter, *Zsilinszky* Mihály államtitkár, *Kamer Mayer* Károly polgármester, *Rózsavölgyi* Gyula tanácsnok, *Tóth* Lőrincz kuriai tanácsnok, gr. *Bányffy* György főpohárnokmester, gr. *Teleki* József, gr. *Teleki* László, *Falk* Miksa, *Hegedűs* Sándor, *Horváth* Gyula, *Kovács* Albert, orsz. képviselő, *Adam* András, *Szeremley*, *Székelly* János, *Szilassy* Aladár, *Bóné* Géza kuriai bírák, *Rudnay* Béla főkapitány, *Gömör* Oszkár, *Biró* Pál miniszteri tanácsosok, *Simon* Dezső, *Szöcs* Albert, *Borosnyay* Oszkár osztálytanácsosok, *Csiky* Kálmán, *Ballagi* Aladár, *Vécsy* Tamás egyetemi tanárok, *Thuróczy* Adolf, *Vadnay* Károly és közeletünk több szereplője.

A hívek között jelen voltak: három református miniszterné, *Bányffy* Dezső báróné, *Dániel* Ernőné, *Wlassics* Gyulané; továbbá *Tisza* Kálmáné, *Károlyi* Tiborné grófnő, *Hegedűs* Sándorné, *Beniczky*né *Bajza* Lenke, *Szilassy* Aladárné, *Pálffy* Daun grófnő, *Teleki* Sándorné grófnő, *Vay* Károlyné grófnő, *Pejacsevich* Andorné grófnő, *Thuróczy* Adolfné, *Rakovszky* Gézané, *Gáspár* tábornok özvegye, *Benárdné*, *Valkayné* *Darányi* Erzsébet, *Hóman* Ottóné, *Bóné* Gézané, stb. De ki győzné felsorolni azt az előkelő közönséget, mely e napra az új templomba gyűlt, megtöltve annak minden zegézugát.

Az ünneplést a dunamelléki egyházkerület püspöke, *Szász* Károly, imádsággal nyitotta meg, buzgó fohászában ajánlván föl Istennek az új templomot s esdően kegyelmét és segédelmét a gyülekezetre és papjára. Ima vezérelve a püspök az úr asztalához lépve, maga elé hívta az új papot s atyai szavakat intézvén hozzá, átadta neki *Moody* András helybeli angol ref. lelkész küldeményét, egy gyönyörű kiadású s díszkötésű bibliát, hogy hirdesse annak igéit a míg él. Azután *Haypál* Benő, az új pap lépett a szószékre s megtartotta nagy gonddal kidolgozott s nagy hatással előadott beköszöntő beszédét. Erre következett az úrvacsora-osztás, melynél *Papp* Károly pesti ref. lelkész és *Haypál* Benő budai ref. lelkész szolgáltak. Több mint ezer ember élt ez alkalommal úrvacsorával. Majd *Petry* Elek, a helybeli ref. teológiai akadémiának kiváló szónoki tehetségű tanára áldotta meg az első házastulópárt, 6 utána pedig *Mészáros* Sámuel ó-budai lelkész két gyermeket keresztelt. Ekképen megtörténtek a fölavatásnál mindazok a papi cselekmények, a melyeknek az új templom ezenül időről-időre hivatalos színhelye lesz. Ezután a templom-építés történetét olvasta fel a szószékről dr. *Kiss* Áron, mire *Stánthó* János esperes imádsága zárta be az ünneplést. A gyülekezet ének-lésén kívül az állami felsőbb tanítóképző ifjúsága is adott elő egy szép karéneket *Sóváry* Béla vezetése alatt.

A *Kiss* Áron által fölolvasott történeti visszapillantásból itt csak a következő részleteket sorolhatjuk el. A templom a Duna partján, a Fazekas-téren, a Mátyás-templom alatt emelkedik, szemközt a tulsó parton büszkélkedő új országházzal. E helyet gr. *Tisza* Lajos szelme ki s az egyháztanács kérésére a székesfőváros bőkezűsége juttatta a reformátusok birtokába. Az épületet *Petz* Samu műegyetemi

tanár terve szerint *Majorossy* Géza építette. *Petz* tanár a kálvinista templom legjellemzőbb alakját próbálta eltalálni az alkotásával. Az építmény alapidoma a *csillag*, melynek a sugarak hegye kerekre van tompítva, úgy, hogy az egész épület szabályos elrendezését öt karéjja kerekedett. Bent az öt karéj találkozásából származott öt sarok egyikére van illesztve a szószék, ez előtt, a templomnak épen a közepén áll az úrasztala. A Dunára (keletre) néző karéj elején van a főbejárat. A székek az öt karéj öbleit csoportokban töltik be, úgy, hogy a csoportok mind az Úrasztala és a szószék felé néznek.

A főbejáraton kívül három mellékbejárat is van. Az orgonakarzatok a templom belsejéből s a tornyon át kívülről is tágas lépcső vezet. A templom főbejáratától északra külön, de a főépülettel mégis egybe ragasztva áll a torony, mely mint maga a templom is nyers, vörös téglából van rakva egészen a hegyéig. Az ajtók, ablakok és a templombeli boltozatok csúszvas szabásúak.

Az egész épület alapterülete 766 négyzetméter. Az ülhelyek száma hatszázon felül van. A templom padlójának magassága a Duna 0 pontja fölött 10^m m., vagyis a templom olyan emelkedésen áll, mely a Fazekas-tér gyalogjárójánál másfél méterrel magasabb. A templom kupolájának magassága a környezete szintjétől 47 méter, a torony magassága 64 méter.

Az egész építkezés — mint képünkön is látható — a korai gót stílus egyszerű formáit mutatja. Építési anyagul a templom monumentális természete miatt választotta a tervező a kemény égetésű vörös téglát, melynek egyhangúságát faragott kőrészetek enyhítik. A templom fűthető s esetleg villamos világítással is ellátható.

Hozzávetőleges számítás szerint maga a templom másfélszáz ezer forintba került s a belső felszerelés ismét vagy 26 ezerbe. Ezt is jobbra a közadakozás fedezte. Így a gyönyörű úrasztalát *Darányi* Ignác, a színes ablakokat a *Tisza*, *Dégenfeld* és *Teleki* családok és *Vida* József, a papszékeket *Hegedűs* Sándor adták. Az úrasztali készleteket *Tisza* Kálmáné és özv. *Török* Pálné. Mindezt a közelebbi napokban a templom falába illesztendő márvány tábla szerint a protestáns buzgóság közadakozással rakta össze.

Tizenegy éve múlt, mikor több oldalról is fölmerült a budai református templom építésének eszméje. *Török* Pál, az akkori püspök, intézkedést tett a budai hívek összehívására, *Szöcs* Farkas, a teológiai akadémia igazgatója, Budán egy vasárnapi gyermek isteni tisztelet alkalmával beszédet tartott arról a szülőknél, *Borosnyay* Oszkár ugyanakkor értekezletet hívott össze az eszme érdekében. A több oldalról megindított mozgalom az alakított egyházközségi értekezlet kezében lassanként érdemessé vált a figyelemre. *Borosnyay* 1885-ig volt az értekezlet elnöke és vezetője. Az ő lemondásával *Darányi* Ignác állott az ügy élére, ő s a püspök és gróf *Tisza* Lajos főgondnok már 1885-ben felhívást bocsátottak ki az egész ország reformátusaihoz. Majd *Tisza* Kálmán vette pártfogásába a templom-építést, s 1893-ra már nyolcvanezer forint volt együtt, melyből a grófnő maga 50 ezer forintot gyűjtött. A telket, mint mondtuk, a főváros adta s a püspöknek és főgondnoknak kérelmére ez előtt pár évvel újból adott az egyháznak ötvenezer forint építési segélyt, melyből Budára 30 ezer forint jutott. De még ekkor is sok hiányzott. A még kellő összegről az egyháztanács egy nagyobb törlesztési kölcsön felvétele által gondoskodott. Ugyancsak az egyháztanács szerzett papi lakásnak való házat is a Fazekas-téren. E ház régebben a *Hunfalvy* Jánosé volt. Ebben a házban született dr. *Szabóky* Adolf; a derék piarista születését jelölő emléktáblát tehát ezenül a kálvinisták fogják megkelettel őrzeni.

A budai új ref. pap, *Haypál* Benő, a pozsonyi és nagykovácsi középiskolákban, majd a pesti ref. teológiai akadémián tanult. Jeles egyházi szónok s az egyházi irodalom terén is munkás ember. Most szép ténnyel előtte, melyen tehetségeit érvényesítheti. Mint tudva van, Budán hajdan volt már református egyház és pap. 1576-ban *Szovály* Gáspár a budai pap és esperes, 1612-ben is van papjuk a budaiaknak, kiről föl van jegyezve, hogy a töröktől egy *Vitéz*-féle kodexet vásárolt magának, de a nevé

PETZ SAMU, MŰEGYETEMI TANÁR.

nem tudjuk. 1626-ban ismét esperes, *Várady* László, a papjuk. Buda visszavétele után akkori papjukat, *Vécséi* Mátyást s vele együtt a protestánsokat is elűzte a főváros területéről az akkori politika. A türelmi rendelet óta *Báthory* Gábor, *Török* Pál, *Szász* Károly püspökök és *Papp* Károly lettek a református gyülekezet papjai a főváros területén; az ő helyetteseik gyanánt működtek 1884 óta Budán *Simon* Ferencz, *Kontra* János, dr. *Kecskeméthy* István és a mostani új pap. Helyettesek voltak ezek, mert sem szervezett külön gyülekezet, sem templom nem volt itt maig.

A templom fölavatása után diszbed volt a Császárfürdő éttermében, melyen a templomban megjelent vezetességek közül sokan résztvettek. Az első pohárköszöntőt *Szász* Károly püspök mondta a királyné és a királyi családra, melyet felálva hallgattak végig. A kormányt s különösen annak jelen volt képviselőjét, *Wlassics* minisztert *Hegedűs* Sándor gondnok köszöntötte fel. *Wlassics* nagy hatással válaszolt. Sokat beszélnek, — úgy mond, — az állam és egyház elválasztásáról. Nálunk a merev elkülönülés sok veszélyvel járna. A személyi ügyeket elkülöníthetjük, de a történelmi egyházaknak missziójuk van, s nincs értelme, miért váljon el azoktól az állam. Ellenkezéleg, segítse őket a magyar művelődés érdekében folytatott munkálkodásukban. Ma is ily történelmi egyház örömmel jelen van s élte ez egyház két nagynevű főnökét, gr. *Tisza* Lajos és *Szász* Károlyt. Azután *Darányi* miniszter emelte ki nagy elismeréssel s a közönség eljenzése közt a főváros áldozó-készségét, melylyel a közművelődési intézmények iránt viseltetik s a főváros közönségét éltette. *Papp* Károly a felekezetek békés együttélését hangoztatta. Mondtak még sok felköszöntőt, és sokan, mint *Kiss* Áron debreczeni, *Antal* Gábor tudományi, *Kun* Bertalan miskolci püspökök, *Filó* Lajos s mások levéllel vagy távirattal üdvözölték az ünneplőket.

Ez volt a budaiak első virágvasárnapja, melyre saját harangjuk saját templomukba hívta meg őket. K. Á.

A budai ref. templom elkészülte alkalmából, mely ismét egy új díszes középülete hatalmasan fejlődő fővárosunknak, bemutatjuk a tervező építész, *Petz* Samu műegyetemi tanár arcképét is, kiről a következő vázlatos életrajzi adatokat közölhetjük az alkalommal.

Petz Samu jeles műépítészünk 1854-ben született Budapesten, evang. szülőktől. Tanulmányait a budapesti műegyetemen kezdte, és Stuttgartban fejezte be, honnan még két évre a bécsi képzőművészeti akadémiára ment. Innen haza jövén, *Schulek* és *Hauszmann* műegyetemi tanároknál dolgozott egy ideig, majd tanárságát letta a műegyetemen, hová 1887-ben nyilvános rendes tanárrá nevezetett ki. Ez időtől kezdve több szépen sikerült épület készült az ő tervei után, köztük a debreczeni czegeled-utcai templom, a budapesti unitárius templom és bérház, a nagy körút több palotája, s most legújab-

ban az ép e napokban fölszentelt budai ref. templom, melyet nyílt pályázat után építettek föl az ő tervei után, s ugyancsak az ő tervei szerint épül a főváros hatalmas központi vásárcsarnok, melynek terveire nemzetközi pályázat volt hirdetve, s számos külföldi és hazai versenyző közül az ő tervei nyertek el az első díjat, s fogadtattak el kivitelre.

A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT ÉVKÖNYVE.

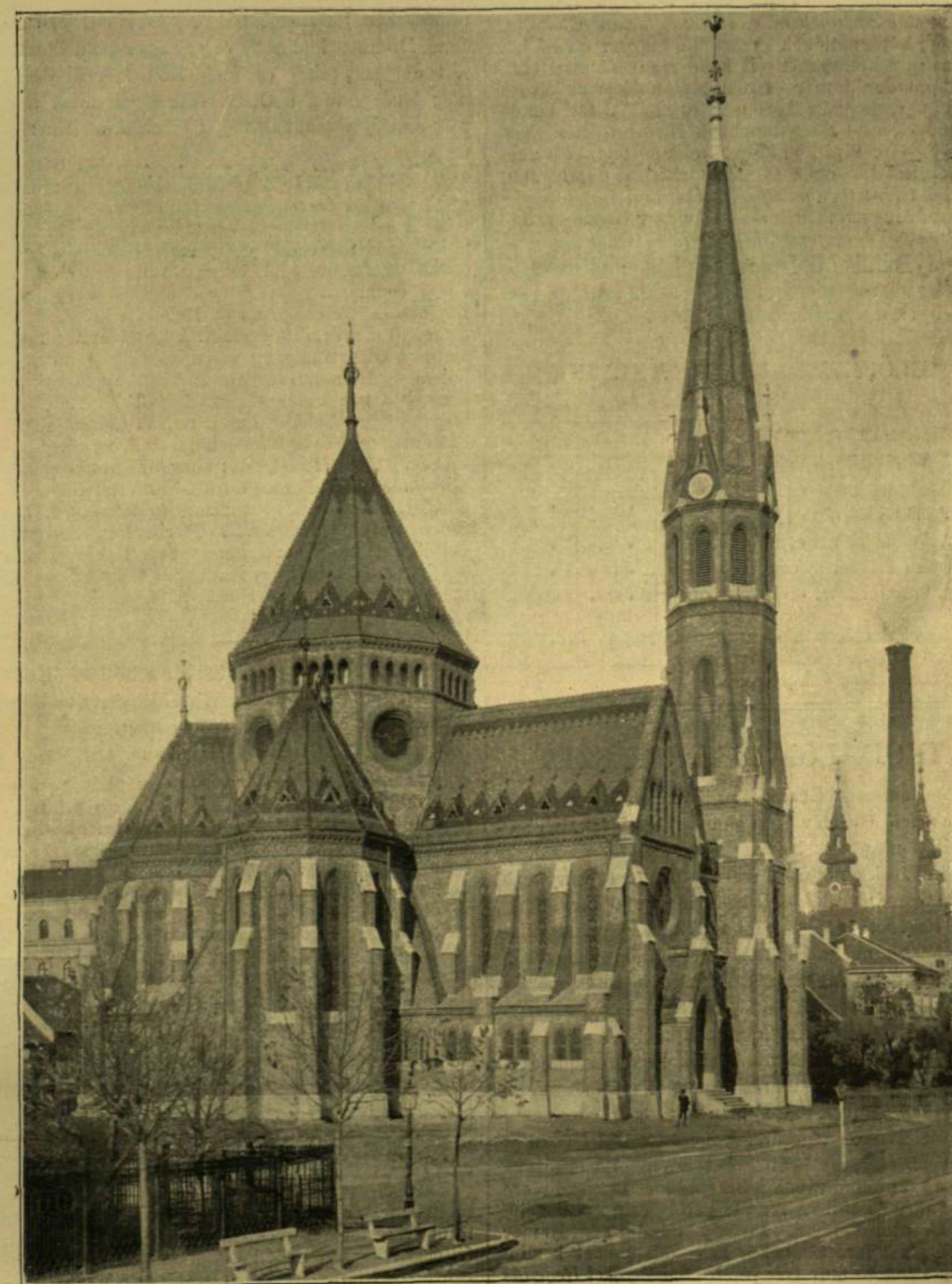
«Az Iparművészet 1895-ben» a czime annak a díszes kötetnek, melyet most küldtek szét a magyar iparművészeti társulat tagjainak. Tagilletményül kapják a megszünt társulati közlöny, a «Művészeti Ipar» című folyóirat helyett, mely 1894-diki, kilenczedik évfolyamával befejezte pályafutását.

A most megjelent, képekkel gazdagon díszített évkönyv, melyet a társulat érdemes elnöke, *Ráth* György és a titkár, *Györgyi* Kálmán szerkesztettek, tüzetes visszapillantást vet a múlt évrnek nevezetesebb iparművészeti mozzanataira. Természetes, hogy ezek között az első hely az ezredévi kiállításra való előkészületeknek jutott. Itt avatott kéz már élénk rajzolja azt a képet, melyet a még meg nem nyílt kiállításban bemutatandó iparművészeti kincsekben látni fogunk. Ezeknek egy részét a történelmi főcsoport díszes termeiben helyezik el, a másik részt pedig, a jelenkori műipar készítményeit az iparszarnokban fogják bemutatni. Ott lesz a magyar iparművészeti társulat gyűjteményes csoportja, mely mintegy dióhéjba szorítva, magában fogja foglalni hazai műiparnak minden ágát. A társulat a működését ismertető czikk szerint a múlt évben főleg azon buzgólkodott, hogy a kiállításra a magyar

iparművészetnek a színét-javát mutathassa be. Hogy e célját elérhesse, mintegy harmincz kiváló magyar művészettel készítettett tervrajzokat, melyek alapján a társulat által segélyezett szegényebb sorsú, ügyes műiparosok készített azokat a szebbnél szebb tárgyakat, melyekből majd megítélhető lesz, vajon sikerrel mérkőzhetik-e már a fiatal magyar művészeti ipar az évszázados multtal bíró államok iparművészetével? A társulat e mellett 1895-ben indította meg, egy oly nagyszabású díszmunka elöl munkálatait, melyben a leghivatottabb magyar szakírók az iparművészet egyes ágairól fogják elmondani mindazt, a mi e téren a művelt közönségnek tájékoztatásához szükséges. Ezt a díszmunkát különös kedvezményképen a társulati tagok ingyen kapják. Ebben már föl lesz használva az a dús anyag, a melyet az ezredévi kiállításra nemesak az ország, hanem Európa minden részéből összegyűjtöttek.

Mindezekből látható, hogy a magyar iparművészeti társulat a gyakorlati működés terére lépett, hol oly fontos szolgáltatásokat tehet a hazai műipar ügyének. Gyakorlati szellem lengi át az évkönyv egyéb czikkeit is.

Tanulóságok a művészi és ipari szakiskolákkal foglalkozó ismertetések. Ezekről a bár zajtalanul, de annál serényebben működő intézetekről alig hallunk egyet-mást, pedig van közöttük olyan, mely külföldön is ritkítja párját. Sok érdekes tudnivalóra akadunk az orsz. iparművészeti muzeumról, a házi-ipari bazárról, a sokszorosító műintézetekről, könyv-illusztrációkról, stb. szülő czikkeiben, melyek mellett a külföldi iparművészeti mozgalmak is kellő figyelemben részesülnek.

A BUDAI ÚJ REF. TEMPLOM.

Weinwurm Antal fényképe.

A számos illusztráció között különösen érdekes az a remek rézkarc, melyet *Repin*-nek, a nagy híradó orosz festőnek *Iuse Eleonóra*t ábrázoló szénrajza után, a világ legelső műintézetében, az orosz államnyomdában készült. E mellett még fölemlítjük *Nódlér* Róbert szines nyomású kárpit-mintáját, *Steindl* Imrénének a kassai székesegyház számára készített oltár-terveit és *Alpár* Ignácnak a történelmi főcsoporthoz levő királyi termek számára tervezett román-stílusú butorait, név szerint a királyi fogadóteremben elhelyezett remek faragású ládát, a kandalló előtti faragott kettős padot, nyugvó ágyat és remek kis asztalát, mely csak díszkőnyveské, vagy egyéb apróságok tartására való, s melyeknek rajzát az évkönyvből lapunkba is átveszszük.

Az évkönyv, mely, mint már említettük, tagjelvényül szolgál a magyar iparművészeti társulat tagjainak, nem kerül a könyvpiaconra.

Szerény Jenő.

VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK 1896. évi folyama.

A *«Vasárnapi Ujság»*, a legrégebbi magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, *újabbban hetenként egy félfélvel bővítve, «A Vasárnapi Ujság regénytára»* című állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a fölap, szellemi művészi képekkel van díszítve.

A *«Vasárnapi Ujság»* társalapja, a most már 42-ik évfolyamában lévő *«Politikai Ujdonságok»*, melyet mint az *események háttérhajtalan előadóit*, valódi házagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, s így e lap, kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is sok tekintetben pótolja. A *«Politikai Ujdonságok»* állandó ingyen melléklete a *«Magyar Gazda»* című gazdasági és kertészeti képes lap.

A *«Politikai Ujdonságok»* újabbban mint képes ujság jelenik meg, s minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egyes évre	félévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	8 frt — kr. 4	4 frt — kr. 2	2 frt — kr. 1
A Világkrónikával együtt	9 • 60 • 4 • 80 • 2 • 40 •		
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12 • — • 6 • — • 3 • — •		
A Világkrónikával együtt	13 • 60 • 6 • 80 • 3 • 40 •		
Csupán a Politikai Ujdonságok	5 • — • 2 • 50 • 1 • 25 •		
A Világkrónikával együtt	6 • 60 • 3 • 30 • 1 • 65 •		

Az előfizetések a *«Vasárnapi Ujság»* és *«Politikai Ujdonságok»* kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A *Budapesti Szemle* áprilisi kötetének tartalmát *Heinrich* Gusztáv irodalomtörténeti tanulmánya nyitja meg «A bolygó hollandi»-ról, a költők, krónikások e népszerű meséjéről, melyet annyi változatban dolgoztak föl. *Heinrich* kutatja eredetét, de történeti alapját nem találja meg, mert valószínűleg nincs is. Heine látta el költői románcszal, s *Heinét* követi *Wagner* Rikhard is híres operája szövegében. *Könyi* Manó folytatja *Lónyay* Menyhért 1847—48-iki naplójá-nak közlését s be is fejezi. *Lónyay* a poszonyi diétán kezdte naplójegyzeteit s ott érték a márciusi napok előzményei, de március 15-ikén már Pesten volt. Az érdekes napló márc. 24-ikén végződik. A füzet további tartalma: *Wolf* György «Első keresztény hittérítőink» című tanulmányának a harmadik és befejező része s *France* Anatol «A rózsafa bútor» című elbeszéléseinek utolsó része. *Baksay* Sándornak *Homer* Iliászának fordításából a negyedik énekét közli a «Bp. Szemle» mutatóványul. Költeményeket *Hegedűs* Istvánról («Leányomnak») és *Gautier*-től «A forrás» címűt (*Vargha* Gyula szép fordításában) kapjuk. *Thim* József «Közegészségi viszonyainkról» érteke-

zik. Az «Értesítő» rovat *Zichy* Antal «Gr. Széchenyi István levelei szüleihez» című gyűjteményéről, *Jablony* zknak «A szőlő betegségeiről» irt könyvéről emlékezik meg. *Pauler* Gyula «Nyílt levelet» intéz a szerkesztőhöz, mely *Wolf* Györgynek első hittérítőinkkel foglalkozó dolgozatára vonatkozik. *Pauler* nem ért egyet *Wolffal*, hogy első térítőink olaszok lettek volna, hanem a szlovákok tartja első térítőnek. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt s megrendelhető a *Franklin-Társulatnál*.

A magyar faj terjeszkedése és nemzeti konszolidációnk, különös tekintettel a mezőgazdaságra, birtokviszonyokra és a népesedésre. *Irta* *Bekics* Gusztáv képviselő. Az Athenaeum-társulat kiadása s ára 1 frt. *Komoly* és *égető* bajokkal foglalkozik *Bekics* legújabb könyve, társadalmi és nemzeti politikával. Kimutatja, hogy a magyar birodalomban csakugyan a magyarság a legzaporóbb és terjeszkedő képessége is felülmúlja a nemzetiségeket. Az Alföldön és a Dunántúl mégis megcsappant a népszaporodás. Vizsgálja ennek okait, mert az állami megszállásnak a nemzeti megszállásnak kell sarkalni. Az okot a nagybirtokban hiszi föltalálni, mely utjában áll a magyar faj terjeszkedésének. A földnélküli nép, a mezőgazdasági proletárság nem növeli a nemzet számát. Azt szeretné, ha az alföldi nagybirtokokat felbontanák és a parasztság kezébe jutna, a Dunántúl lehetne kis- és középbirtok, míg a nagybirtok az ország szélein alakulhatna, a Dráván, a Királyhágón túl, Felső-Magyarországon. Ha ezeken a helyeken feküdnének az arisztokrácia nagybirtokai, a politikai viszonyok is megváltoznának. A könyv az alföldi agrár-szociá-izmussal is foglalkozik. Ára 1 frt.

A *Della Robbia*-család, egy szakasz az olasz renaissance történetéből, irta *Farkasházi Fischer* Jenő. Diszesen kiállított, és számos rajzzal illusztrált dolgozat címe ez, mely *Ráth* Mórnál jelent meg Budapesten, s Olaszország egyik híres művész-családjának, annak tagjai alkotásával ismert meg.

A *Robbia*-család öt tagja jeleskedett a művészetben, mint ércbevéők és szobrászok, de főképp mint a szines terracotta, a mázas agyag reliefek művelői. E műveikkel egész családi iskolát alapítottak, sajátos jelleggel, technikával, a mit a család tagjai egymásra hagytak örökségül. *Fischer* Jenő részletesen fölöröli az öt *Robbia* szereplését, s összeállítja műveik jegyzékét. A legtöbb mű természetesen Olaszországban van a *Robbiáktól*, de Angliában és Németországban is kiváló példányokat őriznek a gyűjteményekben. A család hírnevének megalapítója *Robbia* *Luca* a XV. század elején Florenczben. Ő és testvéreinek fia, *Andrea*, a leghiresebbek. *Andrea* fiai közül: *Giovanni*, *Ambrogio* és *Girolamo* növelték még a családi művészi hírnevét. *Girolamo* 1527-ben Franciaországba ment I. Ferencz király meghívására. *F. Fischer* Jenő könyvének illusztrációi közül bemutatjuk *Robbia* *Luca* egyik domborművét, egy *Madonnát*, mely a florenzei múzeumban látható s a művész egyik legkésőbbi alkotása.

Új opera. Az operaszínházban e hó 11-én ismét új eredeti dalmű kerül színpadra, gr. *Zichy* Géza «*Alár*» című operája. Szövegét, mely a magyar lovagkorban játszák, szintén *Zichy* Géza irta.

Népszínház. *Bokor* József, a népszínház karmestere, mint operette-író a «*Kis* *alamuzsi*»-val, mint népszínműíró a «*Telen*»-nél aratott sikert, legújában pedig paraszt vígjátékot irt «*A gyerekkasszony*» cím alatt, mely a népszínházban márc. 28-ikán került színpadra. Sok minden van benne, csak a meséje vékony, az sem valami új, még a fordulatai is isrégiek. De a szerző éleveséggel mutogatja a színművek megszokott portékáit, s a közönség megbocsátja, hogy nem lüktet drámai élet a darabban, de legalább irt valaki népszínművet. «*A gyerekkasszony*» egy eleven kis menyecske három felvonásos s olykor dalokkal vegyített története. Az ura féltékeny rá, de ok nélkül, s ki kell derülni, hogy a menyecskeire vonatkozó féltékenységi okok voltaképen nem rá vonatkoznak, hanem a hűgához, *Marikához* járt a házba ablakon keresztül az őrmester. Csakugyan ez az őrmester, a míg *Borcsa* asszony leány volt, s a míg az őrmestert csak egyszerűn *Selyem* *Ferkónak* nevezték, *Borcsa* csak szépelgett, a mit tud a férje is, *Hamvas* *István* molnármester. Azért a mint *Selyem* *Ferkó* már mint őrmester újra megjelenik, nem ismer határt a féltékenysége. Az oknélküliség természetesen kiderül. *Káry* *Klára* járta hatáson a féltékeny molnár feleségét; a molnárnak is jó személyesítője *Vidor*. Aztán *Kiss* *Mihály* *Ujváry*, *Vidorné*, *Hordváth* *Vince* játékának is sokat köszönhet a szerző.

MADONNA.
Robbia Luca domborműve a florenzei múzeumban.

MI UJSÁG?

A husvét a tavasz ünnepe is szokott lenni, meleg verőfényvel, ibolyával, virágos gyümölcsfákkal és világos színű új ruhákkal. Most hideg és szeles a levegő, mintha március végén nem is lettek volna oly forró napok. Sok helyen havazott is nagy-csütörtökre. A főváros várja most legjobban a tavaszt, hogy teljes erővel készülődhesen az ezredéves ünnepélyre. Ennek nyomai jobban meglátszanak most Budapesten, mint a tavaszé, mely kedvetlen, mogorva. A házak külsejét csinosítják, az utcák kövezetét felszaggatták, hogy javítsák, a városligetben nyüzög minden, s a munka zaja hangzik szerzetészt. A borongós, idő sem tartja vissza a főváros utcáiról azt a nagy tömeget, mely a nagy héten a templomok ajtóosságait, a passziót, a lamentációkat siet meghallgatni, a szent sirt látogatja, s várja a kereszténység nagy ünnepét, a feltámadást.

— A nagy-csütörtök lábmossás szertartását az alázatosság, e bibliai kifejezést ez idén is végrehajtotta a király a bécsi Burg plébánia templomában, a főhercegek és udvari méltóságok jelenlétében. A tizenkét öreg aztán megvendégelték, s a bűjtös ejeledeket a király és a főhercegek szolgálták föl nekik; a szertartás végén pedig mindenik 30 ezüst pénzt tartalmazó zacskót kapott. A királyné távolléte következtében a tizenkét matrona lábmossási szertartása elmaradt. A budavári Mátyás templomban a nagy-csütörtök olajszentelés és a lábmossás szertartását *Vaszary* *Kolos* hercegprímás teljesíté, valamint a nagypénteki szertartásokat is.

A királyi palota építése. A budavári királyi új palota falai a krisztinavárosi hegyoldal meredekén már fölépültek annyira, hogy egyenlő vonalban állnak a várhegy magasságával, s a tulajdonképeni palota építése most következik. Évek munkája volt míg e hatalmas alapfalak s a palotához vezető nagy-szerű út elkészülhetett, s teljesen átalakította a várhegy krisztinavárosi oldalát. Most következnek a palota alapkövének letétele, mely tudvalevőleg az ezredéves ünnepélyek egyik mozzanatára lesz, ő fel-sége jelenlétében.

Jelenleg a királyi palota környékén a rendezés munkája foly. Az építő állványokat, építési anyagokat eltávolították az új homlokzatot befestik, az előtte levő tért s utakat egyengetik, kövezik; s az új palota építkezését kerítéssel zárják el. A palotával szemközt ügnevezett *Stöckl*-épületen is sok javítani valót találtak. Itt lakik az ünnepélyek alatt *Károly* *Lajos* főherceg és neje, *Mária* *Terézia* főhercegnő. A palota kapuját üvegfedelű kocsifeljáróval is ellátták. Átalában egész Budavárt szépítik. A legtöbb munkát a Mátyás-templom környékének átalakítása adja. Itt a bástyák nagy részét már lebontották, s a templomhoz vivő külön lép-

ZÚDORÉK.

Regény egy kötetben

Irta GYARMATHY ZSIGÁNÉ.

X. (Folytatás.)

A ki ember, az fölmege a hegyek közé lóháton, a többi marad az erdőben majálist tartani. Nagymama és az öreg leány otthon maradnak; ez a program.

És másnap reggel a «palota» nagy asztalán ezüst tányérokat és serlegeket csomagolt az öreg inas fiatal leányával és mesélt arról az időről, mikor ez a halom tányér és a golyaorrú csatlósok, a fedeles kupák gyakran láttak napvilágot és *Julis* kérdezte:

— Hát igazán jobb volt régen, mint most, édes apám?

— Na, már ilyet még csak kérdeni is! — Aztán, a mint tovább beszélt az öreg *János*, egészen felfrissült attól, a mi volt.

Épen így folyt a munka a konyhában is. Ott a kulesárné: *Bálint* asszony, magyarázta, hogy régen volt az, mikor ennyi kalácsot, rétest, sült majorságot és mindenféle jókat kellett összehozni. A pinzetek körül *Sinkó* uram szorgoskodott; de ő már hallgatva gondolt a múltra: öreg szive magába zárta érzelmeit: soha, soha sem volt az úgy, hogy valaki érdeklődött volna érte, esztolni kívánt volna az ő érzelmeiben. Hej, pedig ekkor annyi, de annyi meleg volt a szívében: úgy el tudott volna azzal árasztani egy szerető társat, egy hozzá simuló kis feleséget, olyan puha, virágos lett volna a családi fészek... no, de ez már elmúlt, mert a rideg, zárkózott külső alatt senki sem tudott arról a dúsan virágzó tavaszról: a szines szirmok lehulltak, a tavasz végé lett és az agglégny világának szürkéségében csak az az egy sugár szövedött enyhe világossággal, melyet az öreg asszonyság jósága hintett rá. Ezért odaadó, hálás buzgalommal áldozta minden munkásságát, tudásának összes tehetségét annak az érdekében, a ki mindig jó és gyöngéd volt hozzá.

A fogatok előgördülnek és árnyukat odavetik az udvar harmatos pázsitjára, a pünkösdi rózsák is harmatdiszben kandikálnak ki és a munkára indult méhek zümmögve szállnak virágról virágra. A lehető legszebb, legillatosabb májusi reggel van. Érzik ezt a tüzvérű lovak is, mert szép fejüket fel-felvetve tánczolnak a fogatok előtt. Rövidre fogott zablakkal vezetik elő a *Gáspár*-leányoknak felajánlott szürküket, mire a két leány lefut, czukorral kínálja és megvergeti a fénylő nyakakat. Ekkor ér az udvarra a két *Zsombi*-fiú:

— Úgy? hát maguk elszöktek a lovaik után! No, nem tesz semmit... azért idegen lovon, látogató-öltözékben is tudhat az ember valamit.

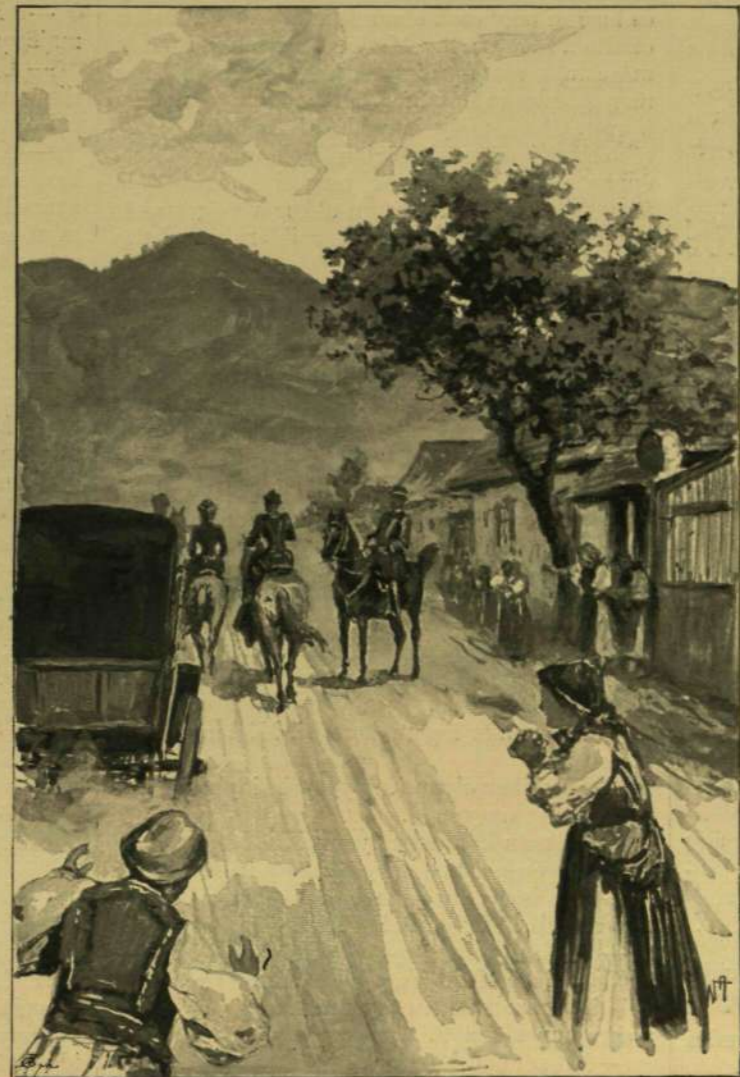
Aztán mind a ketten nyeregbe pattantak, s a «Vasárnapi Ujság» regénytára 1896. évi 14. szám.

míg a társaság elhelyezkedett a kocsikon, egy párszor megkerülték a nagy udvart: — Te, *Dini*! Ezek nem utolsó lovasok, fogadjunk; de fogadjunk is, öcsém, hogy te 'bèle fogsz szeretni az egyikbe...

— Azt hiszem, *Petykó*, hogy te már fogadás nélkül is bele szerettél a másikba! Hanem az a másik aztán ne *Emmi* legyen!

— Úgy? Azt magadnak akarod tartani, hogy boszút állj rajta, a miért megszerényített a hajtásoddal!

A társaság megindul: elől a két *Gáspár* leány

Szép két kisaasszony az ott elől, a két legénynyel.

a két *Zsombi* fiúval, *Daczó* *Pali* egy kocsit melletti lovagol, s a kocsiban véletlenül *Klárka* ül. *Zúdor* *Kelemen* szép, férfias alakjával ott van mindenütt, hol visszatartja, hol megeresztli a lova kantarát és minden vendégéhez van egy pár figyelmes szava. Aztán égő tekintete belebeleméri a tavasz úde bájába és a beteg ember áradó szeretetével vonzódik a természet szépségéhez. A kis kertekből félig nyitott orgonák hajolnak az utcára, és a ragyogó, balzsamos lében fecskék nyilaznak. Utcasorján tárva állnak a leveles kapuk: burgyonyaitetőbe, kenderetetőbe indul a nép; az utcán menő szekereket az útféltre cságotják, az udvarokról jövőknek elibe áll a gazda, s megfogja bivalyának a szarvát, hogy helyet adjon az — úrnak. A szekereken piros esikű, hófehér zsákok duzzadnak, az oldalrúdra pedig vető tarisznyák vannak csavargatva. Legények, leányok vállukon kapával, szemökben az élet tavaszának ragyogó fé-

nyével tekintenek egymásra, aztán az úri társaságra.

— Szép két kisaasszony az ott elől, a két legénynyel.

— Szép, de koránsem olyan szép, mint a mi kisaasszonyunk, annak nemcsak a neve, de a szive is hozzánk való, nincs olyan több az egész világon!

Ekkor az úri kocsi és a lajtorjás szekerek összerolódottak, meg kellett állni.

Ilona mosolyogva tekintett a fiatalaságra:

— Jó reggelt, leányok! Hát a mezőre mentek?

Mire a leányok mind hozzá futottak, miközben leoldozgatták bojtos ingkötőjükről a «szentgyörgy»-virágot és pünkösdi szegfűt: mert instálom, tudják, hogy a kisaasszony szereti a virágot... a györgy-virágot szereti leginkább, de még nem futathatnák el a *Cseraljba*, megnézni, hogy vajjon, istenem uram! nincs-e már nyilva vagy egy szál?

— Köszönöm, nagyon köszönöm! — És a mint szeretettel végig nézett a viruló csoporton, a kikkel hajdan együtt szedték a gyöngyvirágot, szive telegyült meleg vonalommal, hő ragaszkodással az ő kedves népe iránt s úgy érezte, hogy ez a környezet kiégszítője az ő életének.

A kocsi újból megindulhattak és egy kaptatón haladtak felfelé. A falu fekvése hasonló egy bölcös gömbölyű mélyedéshez: az aljában végig foly egy kis patak, s a két lankás oldalon vannak a csinos fehér faluházacskák, az egyik oldal felső részén emelkedik az ódon kastély sötét, fenyes háttérrel; a másikon, szemben a kastélylyal a templom van és mellette a paplak. Reggeli templomozásra szól a harang. Néhány vén asszony fodormentát szagolgatva, tart a templom felé. A kiránduló társaság épen akkor kerül a templom-utcára, midőn a fiatal pap behalad a czipterem nyitott ajtaján. Egy pillanatra hátrafordítja a fejét, megemeli kalapját és eltűnik.

Piri kihajol a kocsiból, aztán visszakapja a fejét és azt mondja, hogy a toronyban nagyon sok a galamb és ő imádja azokat a szép, fehér galambokat és arca kigyúl s szemének kékes lángja felcsillan. A látható fellángolásra *Tarczy* megjegyzi, hogy ő is szeretne fehér galamb lenni.

— Ha igazán szeretne, akkor velünk röpülne és nem térne vissza.

Ugyanis a báró csak az erdőszélig tart a társasággal, mert egy nagyon sürgős gazdasági ügyben haza hívták.

— Már csak azért is szeretnék galamb lenni, mert akkor valószínűen nem hívnának vissza a legkedvesebb kirándulásomból, míg így azt kívánja úgy a tisztesség, mint a saját gazdasági érdekem, hogy ha távol vidékről eljött két egyén megvásárolni az őlfáimat, hát akkor azt az egy órányi utat én se sajnáljam.

A «kicsi» összehúzta szemöldét és kék szemében valami nem tetszés villogott; mire az

ifju sietett megigérni, hogy ha lehet, még ma visszatér.

Ezalatt felhaladtak a magas útra, honnan a havas hegysek megkapó szépségben tárultak fel, az erdő pedig előttük sötétlett gyönyörű fenyvesével.

Ilon visszanézett a falura s egyszerre valami rajongó ragaszkodásba dobant minden érzése. A kicsi fehér házak, a virágos fák, a zöldelő pázsiton fehéredő hosszú vég vászának mind olyan természetes és közönséges dolgok, de azért úgy egybevéve, különösen ebben a zöldes csillámú májusi ragyogásban mégis nagyon szép volt az és a fiatal leánynak — szülőföldje. Ha már minden elveszett, ezt az egyet nem engedi! S a földhöz való ragaszkodás hatalmas erővel kapta meg a lelkét. Úgy belemértült érzelmeibe, hogy csak akkor rezzent fel, midőn a kocsis megállott és arcába valami balzsamos, üde hűvesség csapódott: az erdőben voltak. A társaság együtt maradt pár óra hosszat, akkor a szalonkázók lóra kapnak és a sziklák között felmennek oda, a hol még mindig «húz» a szalonka.

Kis László urambátyám, a mint behatol az erdőbe, egy kis tisztáson azt tanácsolja, hogy egy tapodtat se menjenek beljebb, mert itt a pázsit nem nyirkos, árnyékos hely is van, jó víz is van. Az utóbbi körülmény nem lévén okvetlenül életszüksége Zsomy Dininek, ezt a helyet nem találta alkalmasnak az étkezésre, tud ő ennél egy sokkal szebbet, csak egy sziklán kell felkuszni s mindjárt ott van az ember.

Kis Lajos bácsi semmi kedvet nem érzett egy sziklára küszni és sietett egy közmondással a bátyja védelmére:

— A vén ember tanácsa, jobb mint az ifju gáncsa! Azért, ha a hölgyek is úgy akarják, csak fogadjuk meg a László bátyám tanácsát és itt üssük fel a főhadiszállásunkat.

Pár perc múlva a társakér tartalma a füre került és a társaság letelepedett az igazán szép helyre, hol a vig zajba beleharsogott a havasi patak zúgása, a mint kristály vizét egy-egy nagy sötétbarna kőn fehérre töri.

Mikor Zsomy Dini egy más helyet ajánlott, Ilona meg volt ijedve, hogy majd felfedezik azt a csodaszép sziklás zugot, a hol régebben annyiszor volt az édes apjával és a hova most úgy vonzotta valami: oh, bár csak néhány perczig élvezhetne olyan igazi magányt, a mire úgy vágyott! Szíve még mindig reszket súlyos hidegtől annak a hógörgetegnek, melyet Piri rázüdített s mely egyszerre megfagyasztotta az akkor fakadó virágot... szeretne magába mélyedni és bátor elhatározással belenézni a sorsába.

A fiatalok segített az öreg Jancsi legénynek kirakogatni a sok finom hideg étkeket; Sinkó uramnak a pinzetokok körül erős segítőtje volt a két Zsomy fiú. A Gáspár leányok tüzről patant eleveséggel rendezték az elhelyezkedést, pompás asztalokat fedeztek fel egy-egy páfrányal borított kőlapban. Azokra hordják az étkeket és italokat, miközben csak a lovakról, hajtásról és lövésről beszéltek.

Piri is ott ögylegett körülöttök:

— Mily kár, hogy nagyamam nem láthatja a ti ügyességéteket! Bizonyosan nagyon dicserne — természetesen az én rovásomra. Hiába akarnék segíteni, az nem ér semmit! minden csak feldől, elborul az én kezem alatt! — És nehogy kárt tegyen valamben, nem is nyúl semmihez. Kár ezektől a szép, deli leányoktól is, hogy így magukra veszik a dolgot, hiszen az olyan szárnyaszegett libuskák, mint Klárka, azok arra valók, hogy mások kényelmére elrendezzenek mindent. Különben a «kicsi» most épen nincs jó kedvében; nem tartotta érdemesnek kitenni magát: nincs kiért! Minden mu-

latságát abban lelte, hogy feleselgetett egy visszhanggal, a min az erdő madarai egészen elcsodálkoztak s meg-megszakították esattogó éneküket. Aztán, mikor a többi leány elrendezett mindent, ő is leült egy olyan szirtlap mellé, a hol legtöbb édességfélék és legkevesebb koros egyéni látott s evett épen olyan jó étvágygal, mintha nem is bosszankodnék arra a kettőre, a ki nincs itt.

(Folytatása következik.)

SENKI FIA.

REGÉNY.

Irta

VERNE GYULA.

(Folytatás.)

Tél küszöbén állottak. A gabonát behordták. A majoron kívül kevés, csaknem semmi dolguk sem volt. Ezen a zord vidéken a köles és zab vetése nem tél elején történik, mert a kemény és hosszú fagy csak elpusztítaná. Tapasztalaton okultak. Mac Carthy Márton meg szokta várni márcziust, sőt áprilist is, mielőtt a vetéshez nagy gondosan hozzáfog. Ez az óvatosság eddig bevált. Olyan mély barázdákat szántani, hogy több lábnyi mélységbe járjon az ekevasa a földbe, éppen oly nehéz, mint haszon nélkül való fáradság lett volna, hiszen akkor a magot akár homokra vagy tengerparti sziklára szórhatta volna el.

No, de azért akadt munka mindig a majorban. Ki kellett csépelni a kölest és zabot, javításra vártak a megrongált gazdasági eszközök. Senki fia már másnap meggyőződhetett arról a tevékenységről, mely itt napról-napra megtújult, sőt kora reggel módját lelte már annak, hogy neki is valami hasznát vegyék, a marha-istállóba ment. Ide s tova betölti a hatodik évét, libát, tehenet, sőt juhot is talán csak tud őrzeni, ha valami jó kutya segít neki.

A reggelre kapott jó meleg eszébe tej mellett csücsülve ajánlkozott, hogy ő is dolgozik valamit.

— Helyes, fiacskám, — mondá Márton, — te dolgozni akarsz. Ezt már szeretem. A kenyeret meg kell keresni...

— És én meg fogom keresni, Márton úr, — bizonygatá.

— De mikor olyan iczinyke-piczinyke még — jegyzé meg nagyanyó.

— Az nem baj, asszonyom...

— Ugyan no, hívj engem nagyanyónak!

— Nos hát... az nem baj, nagyanyó... Én úgy szeretnék dolgozni!

— A bizony és nagyon is munkás leszel, — szólott közbe Murdock, a kit bámulatra ragadott ez a határozott jellem egy fiúcskánál, kit eddig a sors úgy üldözött.

— Köszönöm, Murdock úr!

— Megtanítalak téged arra, hogy miképen kell banni a lovakkal, — folytató Murdock, — no meg lovagolni is, ha ugyan nem félsz tőle...

— Oh, be jó lesz! ujjongott a gyermek.

— Én pedig, — vegyült a beszédbe Martine, — én megtanítalak arra, hogy kell fejni, ha a tehen szarvaitól nem ijedsz meg.

— Nem, bizony nem, Martine asszony.

— Én megmutatom aztán neked, hogy kell a mezőn a juhotak őrizni, — jegyzé meg Sim...

— Már előre örvendek annak!

— Tudsz olvasni? — kérde a majoros.

— Kicsit tudok, a nagy betűket kevésbé le is tudom írni.

— És számolni?

— Igen... százig tudok, Márton úr.

— No hát én megtanítalak téged ezerig számolni, s a kis betűket is megismertetem veled, — mondá Kitty mosolygva.

— Köszönöm, kedves Kitty asszony!

A gyermek valóban mindenre kész volt, a mit neki felajánlottak. Nyilván haladatos akart lenni, azért a sok jótéteményért, melyben őt azok a derék emberek részesítették. A major kis szolgálja akart lenni, ez volt a legfőbb becsüvége. Természetül való komoly gondolkodásának bizonyosságát abban a feleletben adta, melylyel a majoros eme kérdésre válaszolt:

— Ej, lám, Senki fia, hiszen te nekünk megbecsülhetetlen segítségünk leszel!... A lovak... a tehenek... a juhot... hiszen ha te mindenkinék a gondját viseled, semmi egyéb tenni-valónk nem marad. Mennyi bért kívánsz mind-azért?

— Bért?...

— Azt hát; csak nem akarsz Isten nevében, épen semmiért dolgozni?

— Nem, azt épen nem, Márton úr.

— Hogy-hogy? — kiáltott fel Martine, — a Jakáson, élelmen és ruházaton kívül még bért is kíván?...

— Kívánok, Martine asszony.

Mindnyájan a fiura néztek; úgy tűnt fel nekik, mintha valami szörnyűséget, valami hallatlanul mondott volna.

Murdock azonban, a ki őt megfigyelte, megjegyzé:

— Hadd magyarázza ki magát!

— Persze, — biztató a nagyanyó, — mond meg bátran, mi bért kívánsz? Késpénzt? A fiúcska bólintott a fejével.

— Nos... talán egy koronát napjára — mondá Kitty.

— Oh, nem, Kitty asszony.

— Havonkint egy koronát? — kérde a majorosné.

— Úgy hát egy évre annyit? — vélekedék Sim, nagyot kacagva. — Egy egész korona évi bér...

— Nos, mit kívánsz tehát, kedves fiam? — kezdé a szót újra Murdock. — Értem, hogy ki akarsz érdemelni évi ellátásodat, épen úgy, mint mi. Bármily keveset kap is az ember, mégis idővel összegyűl valami. Mit kívánsz hát? Egy pennyt, egy coppert napjára?

— Nem, Murdock úr.

— Szólj, mi legyen az?

— Nos, Márton úr, maga nekem minden este ad egy kavicsot...

— Miesoda?... Egy kavicsot? — kiáltott fel Sim csodálkozva. — Kavics-kincset akarsz gyűjteni?

— Azt nem, de örömem fog telni évek multán abban, ha majd nagy leszek, hogy velem meg voltak elégedve...

— Jól mondod, Senki fia, — szólott közbe Márton, — akkor majd a te kavicsaidat pénzre váltjuk be.

Mindnyájan dicsérték a fiúcskát jó ötletéért, s már az nap este adott Márton neki egy kavicsot a Cashen medréből, mely kavicsban kifogyhatatlan volt. A kis fiu betette egy kökorsóba, melyet nagyanyó takarékperselyül szánt neki.

— Sajátságos egy gyerek! — mondá Murdock atyjának.

IX.

A mi Donegalban történt.

Nem szabad említés nélkül hagynunk, hogy Mac Carthy Márton majorosnak az gondolata támadt, hogy tudakozódik fogadott fia életviszonyai felől. Élete történetét csak attól az időtől kezdve ismerték, mikor jó emberek kiszabadították a fiúcskát a gonosz bábjátékos körmei közül. Arról, a mi vele előbb történt, a mint tudjuk, csak homályos emlékei voltak a kiesikének: hogy egy vagy két leánnyal egy gonosz asszonnyal volt Donegal valamelyik faluskájában. Ebben az irányban kellett Mártonnak puhatolózni.

Mindössze csak annyit tudhatott meg: a donegali szegények házában nyoma van egy tizen-nyolcz hónapos fiúcskának, kit «Senki fia» néven vettek föl, s a kit később a grófság valamelyik falujában egy asszonyhoz adtak külső-ápolásra, hogy bizonyos fizetségért nevelje.

Ezt a tudósítást némely később értésünkre esett adatokkal kell kiegészítenünk. Ezekből az adatokból is természetesen csak a szerencsétlen, közzérvétre szoruló elhagyott árva fiúcska hétköznapi története világlik ki.

A kétszázézer lakosságú Donegal talán a legszegényebb grófság az egész Irlandban. Nehány évvel ezelőtt alig esett négyezer lakosra két matrác és négy szalmaszák. Ezen a sivár, éjszaki vidéken bőségesen akad koldus földmivelő, de annál több meg nem művelhető parlag. A legkitartóbb munkás is hiába meríti ki minden erejét. Belsejében alig látni egyebet kopár völgykatlanál, pusztá üregeknél, halmos sáncnál; kavicsos, homokos földnyelveknél, ásiszó zsom-

békos lápoknál, nagy kiterjedésű mocsaraknál, meredek sziklafalaknál. A tengerparton találhatók kikötők, öblök, fjordok, hegynyílások, valamint mélyes üregek, holott a magas tenger felől zúgó szelek megszorulnak... óriási gránit-orongók, melyeket az oceán tele tödövel fúj. Épen Donegal esik közvetlenül az Amerika felől átsűrítő s az útjába tévedt forgatagokat magával ragadó viharoknak. Valóban vas-sziklaparra volna szükség, hogy az északnyugati szelek ostromát kiállhassa.

Különösen a donegali öbölnek, a mely mellett a hasonló nevű halász-kikötő van, s a mely a földből a szápa-torkához hasonlóan mintegy ki van hasítva, ártnak sokat a tenger ködétől terhesült légáramlatok. Az öböl hátterében fekvő városkát állandóan söpri ez a metsző-hideg tengeri szél. A várost körülvevő csekély halomgyűri a hóforgatagok erejét megtörni nem tudja, melyek még akkor sem szelidülnek meg, midőn a Donegaltól hét mérföldre eső Rindok falvát érik.

Falu?... Nem. Alig tíz kunyhó, melyek egy keskeny völgytorkolat hosszában egymástól leszörva fekszenek, közöttük egy patak, mely

lakói annyit vágnak maguknak a nedves földből, a mennyire szükségük van.

Attól, hogy megfagy, nem félhet senki ezen a sivár vidéken, de fájdalom, attól igen, hogy éhen hal. A talaj alig terem meg itt egy-némely veteményt, s néhány gyümölcsfajt; az egyedüli burgonya kivételével semmi sem akar itt tenyészni.

A sovány táplálékhoz pecsenye gyanánt a donegali paraszt legfeljebb egy-egy libát vagy kacsat eszik meg, de csak vadat, mert szelíd nagyon kevés van. Az erdő, mezők vadjai: mezei nyul, vad tengeri nyul, stb. mind a grófé. Azonkívül itt-ott találhatók kecskék, melyek kevés tejet adnak, fekete sörtéjű disznók, melyek nagy bajjal keresik meg a szükséges táplálékot. A disznó itt valóságos házi barát, épen úgy, mint szerencsésebb vidékeken a kutya. «Ur, ki a járadékot megfizeti» — a mint a közmondás találóan mondja.

A rindoki legnyomoruságosabb kunyhó felszerelése a következő: egyetlen szobácska, melyet szűtte, repedéssé ajtó a széltől épen nem óv meg; jobbra és balra egy-egy lyuk, melyen át a száraz szalma-alomra némi levegő

lete büzlött a pálinkától, rongyos az inge, uj-jasa, mindig meztelb járt, olyan kemény is lett talpán a bőr, hogy a hegyes kavicsok sem sért-hették föl.

Ez a nő-sárkány lent font, a minthogy Irlandban divatos, s az Ulster tartományban lakó irlandi parasztnők legfőbb foglalkozása is ez vala. Ezzel a munkával, mely neki naponta néhány pence keresetet biztosított, még egy másik kereseti forrást is összekötött, a mi épenséggel nem illett hozzá: kis gyermekeket nevelt fel, kiket árva-intézetekből bízta rá.

Ha megtelnek zsúfolásig a szegények házai, vagy kiüt valami ragályos betegség, a gyermekeket idősebb asszonyokhoz adják ápolásra, a kik anyai gondoskodásukat épen úgy áruba bocsátják, a mint egyéb árucikkeiket eladják; még pedig érve 2—3 font sterlingért (25—30 frt). Ha az árva fiúcska vagy árva leányka öt-hat éves lesz, visszaviszik a szegények házába. Az ápoló néinek bizony e mellett a szegényes fizetés mellett alig marad valami. Ha aztán az ilyen szerencsétlen gyermek holmi szivtelen öreg hárpániak a gondviselése alá jut, — a mi pedig gyakran előfordul, — úgy gyakran meg-

«Amott jön apánk!»

A donegali halász-rév.

nyáron vékonyka érré zsugorodik össze, telenéha zuhogó, harsogó folyamam dágad. Donegaltól Rindokig nincs országút, néhány gyalog-ösvény vezet csupán, melyeken a szokásos helyi szekerek is alig közlekedhetnek; ezek elé a szekerek elé a biztos járást, okos irlandi lovakat szokták fogni. Néha-néha egy-egy jauting-car is döcög nagy ügyvel-bajjal végig. Igaz ugyan, hogy Irlandban megvan a vasuti közlekedés, de annak az ideje messze van még, hogy vasparipa száguldja keresztül Ulster tájékát. Falvak, telep-pek is nagy ritkán, csupán magára álló majorok felé siet az erre utazó.

Imitt-amott az üde földből kikukban egy-egy vár, s gyönyörködési a szemet az angol-szász szeszélyes elfrasnagaival.

Rindok falvának házikói, vagyis kunyói, — mind szalmával fődöttek, a téli eső ellen nem igen védik meg a lakókat, de nyáron viruló ibolyákkal, buján tenyésző futólombokkal vannak tele. A szalmatető agyaggal tapasztott, rozoga falakon nyugszik, mely hiányosan van kavicsréteggel megerősítve, Nem is hihetné az ember, hogy ily bagolyfészkek emberi lénynék szolgálnak tartózkodási helyül, hahogy nem látna a kékes füstöt, mely a virágos tetőn át felkavarog. Természetesen nem fa, sem szén eresztí ezt a füstöt, hanem csak a szomszédos mocsarak tőzege, mely rózsabarna színű. Rindok

és világosság hatol be, a szoba földjén piszkos takaró, a tetőgerendáról pókhálóröngyök esingenek le, a háttérben nyitott kemence, tetőig felnyulik a kémény: a szögletben nyomoruságos fekvőhely, szalma van a másik szögletben elszórva. Butorzata: egy pupos lóca, egy sánta asztal, zöldpenezstől virító cseber, recsegő ke-rekü rokka. Konyhaszerszám: egy fazék, kised serpenyő, néhány soha meg nem tisztított csu-porka, s két-három üveg, melyekben a patakról hozott ivóvizet tartogatják, előbb whisky vagy gin volt benne. Itt is, ott is rongyok vannak felaggatva, alig látszik rajtuk, hogy ruhák voltak valaha, néhány piszkos felhárny is van, részint a cseberben beázta, részint kinn egy rúdra feltetve. Az asztalon állandóan ott hever a gyakori használatból elkopott vessző...

Magától értetődik, hogy a kunyhóban a fekvőhely a «hard»-ot illette meg, az alom a gyermekeké volt... no meg a vessző is.

A «hard» — így hívják az irlandi paraszt-asszonyt, annyit jelent, hogy «kemény», nos hát annak a kunyhónak a lakójára reá is illett, keményszi-vü volt. A legundokabb boszorkány volt, minőt csak képzelni lehet, 40—50 éves lehetett, magas, erős; haja ritka és kusza volt, alálógott; vöröses szemöldöke, kapafogai, csőr-alakú orra, csontos nagy kezei — mancsa inkább, mint kéz —, köröm helyett karmok, lehe-

esik, hogy a táplálék hiánya és gonosz bánásmód miatt csakhamar elpusztul. Oh, hány ilyen boldogtalan gyermek nem látta többé a szegények házat! — Legalább így volt ez az 1889-ben hozott gyermekvédő törvényjavaslat hozatala előtt, úgy, hogy azóta az «angyalcsináló» szigorú ellenőrzése miatt az elhalt gyermekek száma lényegesen csökkent.

A mi történetünk idejében alig volt valami ellenőrzés. Rindokban nem félhetett a hard holmi felügyelő látogatásától, attól pedig még kevésbé, hogy a nyomoruságban elkerégedett szívű szomszédok panaszt emelnek ellene.

A donegali szegények háza három gyermeket adott ki hozzá ápolásra: két leánykát, egyik négy éves a másik hetedfél éves volt, egy két éves és kilcz hónapos fiúcskát.

Természetesen árva, vagy épen utcára kitétt gyermekek voltak. Szüleiket nem ismerték s valószínűleg nem is fogják soha megismerni. Ha Donegalba valaha visszatérnek, nem áll előttük nyirtva más, mint a dologház: a Work-House, mert van ilyen Nagy-Britanniának minden városában, van még falvaiban is.

A szegények házába szállított gyermekeknek azt a nevet adták, a mi épen eszökbé jutott.

(Folytatása következik.)

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 12-ik számában közölt képtalány megfejtése: Ésküteri hid.

Heti naptár, április hó.

Table with 3 columns: Nap, Kath. prot. naptár, Góg. keleti naptár. Lists dates and corresponding religious events for April.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-ter 6. szám.)

Nyers selyem bastruhákra való kelmét 8 ftrt 65 krtól 42 ftrt 75 krig egy teljes öltönyre — Tussora- és Shantungs-Pongees, valamint fekete, fehér és színes Henneberg-selyem 35 krtól 14 ftrt 65 krig méterenkint — sima, csikos, kokszikós, mintázott, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szín és mintázatlan stá.) a megrendelt áru postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (es. kir. udv. szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba ezimint levelezés 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bilyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6572

A Horgony-Pain-Expeller igazi, népszerű házi szerző lett, mely számos családban már több mint 25 év óta mindig készletben van. Hatátfajánál, csipőfajdalm, fejfájásnál, köszvényél, eszmál stb.-nél a Horgony-Pain-Expellerrel való bedörzsölések mindig fájdalom-elláptató hatásnak bizonyultak, sőt járványkórnál, minő: a kolera, hányó-hasfolyás, az atestnek Pain-Expellerrel való bedörzsölése mindig igen hasznosnak bizonyult. Ezen kitűnő házi szerző eredményével használtatott bedörzsöléseket az influenza ellen is, és 40 krt., 70 krt. és 1 ftrt, úvegekint árban a legtöbb gyógyszerárban készletben van, hanem bevásárlás alkalmával mindig határozottan: mint 'Richter-féle Horgony-Pain-Expeller' vagy 'Richter-féle Horgony-Liniment' kérendő és a 'Horgony' védjegyre figyeljendő.

Az Angol-osztrák bank részvényesinek folyó évi március hó 26-án megtartott közgyűlése az alapszabályok 11. §-a alapján elhatározta, hogy a társaság részvényétől 18 millió forintól 24 millió forintra felemelje és hogy e végől 5000 darab új egyenkint 120 ftrtal vagy 240 koronával teljesen befizetett részvényt bocsásson ki, melyek az eddigi forgalomban levő részvényekkel együtt az 1896. évi nyereségben részesednek. A jelenleg forgalomban levő 150,000 darab részvény birtokosainak az elővételi jogot az ujonnan kibocsátandó 5000 db részvény részvényenkint 147 ftrt árfolyamon a f. év január hó elejétől a 120 ftrt névérték után számítandó 2% részvényjuttal hozzájárulással oly módon engedti át, hogy 3 darab régi részvény egy darab új részvény átvetelére jogosít. Az elővételi jog gyakorlása ezen jognak különben elvesztése mellett bezárólag 1896 április 11-ig az Angol-osztrák bank penztárnán Bécsben, Strauch-Gasse 1. sz., vagy az Anglo-Austrian Banknál Londonban, vagy pedig az Angol-osztrák bank budapesti, brünni, prágai és triesti fióktelepeinél a rendszerint ott ábrában jelenlévő bejelentőnél minden egyes átvenendő részvény után 27 ftrt készpénzben lefizetendő, mely befizetés a visszaadandó számlajegyzékek nyugtáztatik.

További részvényenkint 40 ftrt legközelebb bezárólag I. 6. május hó 30-ig, 40 ftrt legközelebb bezárólag I. 6. június hó 30-ig, és a hátralékos 40 ftrt valamint a fókuszatosan I. 6. január hó 1-vel hozzászámítandó 5 százalékos folyó részvénykamát darabonként 120 ftrt névérték után számíva, legközelebb bezárólag f. é. július hó 31-ig befizetendő.

Legjobb és leghíresebb pipere hólgyor: a La VELOUTINE Különleges Rizpor BISMUTTAL VEGETIVÉ CH. FAY, ILLATSZERÉSZ. PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS

pályaudvarba vitték a koporsót a Erdélybe szállították. Pusztá-Kamarason a család ősi temetőjében helyén vasárnap volt a temetés, a melyen a szertartást Szász Domokos erdélyi püspök vezéte.

SCHNEDER János, a műegyetem nyug. rendes tanára, hosszas betegség után, 70 éves korában, Gleiszdorfban meghalt. A megboldogult tavaly vonult vissza a katedrától, a hol 45 évig működött s e hosszú idő alatt egy tanártársának mint hallgatójának szeretetét, becsülését vívta ki.

Elhunytak még a közelebbi napokban: ASBÓTH Ede, régi honvéddörnyag, ki a szabadságharcot Kiss és Damjanich tábornokok alatt küzdötte végig; a szabadságharc után 1851-ig az aradi börtönben tartották, 1854-ben mint politikai foglyot újra börtönbe vetették, 80 éves korában, Budapesten. — CSUTAK KÁLMÁN, 1848—49-iki honvéddörnyag Czeglédén. — BRYGÁTHI IGÁSZ, 1848/49-es honvédtiszt, s. a. ujhelyi ügyvéd, 65 éves, S. A. Ujhelyben. Az elzász-lotharingiai Ygnath báró családból származott a hozzánk s itt lett a Br. Ygnath ből Brygánth. — BARTHA KÁROLY, 1848—49-es honvéddörnyag, 73 éves korában, Barcdon (Csik m.) — MAJOS JÁNOS, 1848—49-es honvéddörnyag, ügyvéd, Kassán, 73 éves korában. — ROZSA KÁROLY, régi honvéddörnyag, Szepes-Szombatban, 68 éves. — HALMAY JÓZSEF, 1848—49-es honvéddörnyag, nyug. telek-kegyvezető, Aradon, 72 éves. — SOOS FERENCZ, m. vásárhelyi városi rendőrkapitány és 1848—49-iki honvéd, 73 éves, Marosvásárhelyen. — GOZDÁNOVICS TÓBOR, 1848—49-iki honvéd-tizedes, asztalosmester, Kisteleken, 72 éves korában. — SPLÉNYI ANTAL báró, erdélyi nagybirtokos, 82 éves korában pánávi birtokán. Splényi Odón báró fővárosi rendőrtanácsos nagybirtóját gyászolja az elhunytban. — HOHN EDE, a budapesti svábhegyi fogaskerekű vasút igazgatója, 50 éves. — FRANKL LEO, az 1871-iki párisi commune-lázadás magyar születésű közunkügyi miniszter, különben aranyérem és könyvtől, ki a commune leverése után ismét visszatért Budapestre, a hol szociálista német lapot szerkesztett, s a lap utján elkötvetet igazsáért egy évi fogságot is szenvedett Váczon, aztán újra kiment Párisba, hol nagy nékülözések közt ít s egy kórházban halt meg.

Özv. báró PERÉNYI GÁBORNÉ, szül. Lányi Gizella, 80 éves korában, Nagy-Szöllősen. — ÖZV. BALÁZSHÁZ JÓZSEFNÉ, szül. Geitner Zsuzsanna, Lőcsén, 84 éves korában. — PRKOSZKY ISTVÁNNÉ, szül. Vadászfy Szidónia, 41 éves, Kassán. — ÖZVEGY BÁTHORI ISTVÁNNÉ, szül. Nagy Agnes, 97 éves, és SIMAY ANDRÁSINÉ, szül. Szándáni Amália, 75 éves, Marosvásárhelyen. — ÖZV. TÓVISI JÓZSEFNÉ, szül. Végh Laura, 63 éves, Mezöbándon. ÖZV. LÁZÁR MIHÁLYNÉ, szül. Kolárszky Mária, 78-ik évében, Monoron. — TÓTH GYÖNYGNÉ, szül. Kovács Róza, Tóth János budapesti rendőrfőnökövel édes anyja, 57 éves, Budapesten; ugyanígy özv. HOFFMANN SALAMONNÉ, szül. Wolf Fanni, 78 éves. — DEHÁNYI JULIA, 80 éves, Késmárkon.

Szerkesztői mondanivalók. Ifjúságom. Jól kezdődik, de az ifjúság túlságos személyniesítő nem szerencsés a végét sem tudta jól megcsinálni. Az utolsó sor már rossz hangzása miatt sem maradhat meg. De profundis. Olyan, mint egy lábzeteg hagymázos alma; nem igen illelnek lapunk keretébe. Különbön a költemény sok erővel van írva; de meg-megbolunk egy-egy furcsa kifejezéssel. Pl. «Parancsod meg leszűtő angolulak, Hogy fülszótornást jól tömjé el», hogy «Irgalmas ég, küszdél fet est az elmét. Hát a «tűrelmő akarat» alatt mit ért? Tűrelmő halokról már hallottunk beszélni, de a tűrelmő akaratot nem tudjuk elképzelni. Ima. Kizárta a három közül ezt választottuk. Előbbi beklüdté költeményei erővel van meg közlésre elfogadott, melyre közelebb sort fogunk keríteni. Riadó. Hangzatos, de kissé füres, nem tudjuk, mire buzdít.

A legújabb főnyeremények. A Magyar Ország-Sorsjáték II. osztályának legutóbb mezejett húszas ismét igen olta országgyűk tizedek és századokba való beosztásnak helyes voltát. Szerencsés gondolat volt ezen rendezést Magyarországra is behozni és szíval a szegény népszájtának alkalmát adni, hogy esékly betétek mellett oly óriási nyereményekben részesedhessék, minők ily esékly kezébe jutni mellett soha és sehol senki el nem ért. Ebben áll az Ország-Sorsjátékunk nem kicsinylendő sikere. Hogy erről meggyőződjünk, vessünk egy pillantást a szerencsés nyeremények nagy számára, kik épen most veszik fel nyertes nyertes Magyarországra is behozni és szíval a szegény népszájtának alkalmát adni, hogy esékly betétek mellett oly óriási nyereményekben részesedhessék, minők ily esékly kezébe jutni mellett soha és sehol senki el nem ért. Ebben áll az Ország-Sorsjátékunk nem kicsinylendő sikere. Hogy erről meggyőződjünk, vessünk egy pillantást a szerencsés nyeremények nagy számára, kik épen most veszik fel nyertes nyertes Magyarországra is behozni és szíval a szegény népszájtának alkalmát adni, hogy esékly betétek mellett oly óriási nyereményekben részesedhessék, minők ily esékly kezébe jutni mellett soha és sehol senki el nem ért. Ebben áll az Ország-Sorsjátékunk nem kicsinylendő sikere.

HALÁLOZÁSOK. JANKÓ JÁNOST márcz. 30-ikán délután temették el nagy részvét mellett. Ravatalát, melyet teljesen ellepett a család és a barátok koszorúja, egész nap sürfen látogatták. A temetésen nagy számmal jelentek meg az elhunyt barátai és tisztelői a társaság, s az irói és művészi világ köréből. A gyászszertartást Horváth Sándor ev. lelkes végezte. Ezután a koporsót a díszes halottas kocsiárat tettek s megindult a menet a kerepesi-úti temető felé, hol a fővárosi díszirshelyet engedélyezett az elhunyt művészes számára. B. KEMÉNY JÁNOS képviselő temetése márcz. 27-ikén ment végbe Budapesten a kerepesi-úti temető halottas házában. A család tagjai mellett megjelentek a miniszterek, számos képviselő és elhunyt sok tisztelője. Az egyházi szertartást Szász Károly ref. püspök végezte, a ki szép beszédben méltatta a derék férfi érdemeit a haza, társadalom és egyháza szolgálatában. Megáldás után a keleti

ELSO MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Magyarországi közvéleményünknek a legújabb főnyeremények. A Magyar Ország-Sorsjáték II. osztályának legutóbb mezejett húszas ismét igen olta országgyűk tizedek és századokba való beosztásnak helyes voltát. Szerencsés gondolat volt ezen rendezést Magyarországra is behozni és szíval a szegény népszájtának alkalmát adni, hogy esékly betétek mellett oly óriási nyereményekben részesedhessék, minők ily esékly kezébe jutni mellett soha és sehol senki el nem ért. Ebben áll az Ország-Sorsjátékunk nem kicsinylendő sikere. Hogy erről meggyőződjünk, vessünk egy pillantást a szerencsés nyeremények nagy számára, kik épen most veszik fel nyertes nyertes Magyarországra is behozni és szíval a szegény népszájtának alkalmát adni, hogy esékly betétek mellett oly óriási nyereményekben részesedhessék, minők ily esékly kezébe jutni mellett soha és sehol senki el nem ért. Ebben áll az Ország-Sorsjátékunk nem kicsinylendő sikere.

Large table with multiple columns containing financial data, interest rates, and company information for the insurance company.

Table with multiple columns containing names, addresses, and other details of individuals and companies.

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLTMÁNYOK szabadalmazását ess-
közi mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett. Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

CALDERONI ÉS TÁRSA
látványok
Látványok raktára Váci-utca 30. szám.
Tan- és műszerek és fényképezési kézi-
lékek raktára
Kis hid-utca 8. szám.
BUDAPESTEN.
Arjegyék kártyára bérmentve, ingyen.

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és
VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyék bérmentve.
Speciális készítője jó szabású férfi ingeknek.

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
(félemelet)

27 éven át
v. állami kórházi
igazgató orvos
gyógyít gyorsan, discre-
tül és biztos sikerrel
minden férfi és női bajt.
Czim: Kardos
specialista,
Erzsébet-körút 34.
I. em. ajtó 12/b. Rendel:
d. e. 7-8, 11-2, d. u.
6-7-ig. Levélben is.

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvéallja jótállás mellett
legelőcsőben
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pincék, stb. gyökere
szárasztatását.
Telefon.

15. SZÁM. 1896.

BUDAPEST, ÁPRILIS 12.

43. ÉVFOLYAM.

Előfizetők feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Kérlek előfizetőknek a postaiag meghatározott vitelűt is csatolnandó.
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG félévre — 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK félévre — 2.50

Selyemkelme ujdonságaink

a tavaszi és nyári idényre Lyon és Párisból megérkeztek, melyekre ezennel felhívjuk a melyen tisztelt hölgyközönség szives figyelmét

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA

lyoni és párisi selyemáru-különlegességek áruháza

BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCZA 4.

(Vidékre mintákkal készséggel szolgálunk.)

Gummiáruk,

betegápolási eszközök sérülők (óvszerek F. Bergnerand párisi gyárostól), legelőnyösebben beszerezhetők

Polgár Sándor egyetemi kötszerésznel,
Budapest, Erzsébet-körút 50.

Legújabb divatu előrajzolt, megkezdett és készen himzett

KÉZIMUNKÁK,
nemkülönb
hímzőanyagok és
hímzőszövetek
rendkívüli választékban, szabott
gyári árakban kaphatók

Bézei D. Sándor
női kézimunka nagyiparosnál

Budapest, VI. kerület, Király-utca 4/o.
Képes árjegyzék, 1120 eredeti kézimunka-rajzzal, kivá-
natra rendelkezésre áll.

Kathreiner féle
KNEIPP-MALÁTA-KÁVÉ

Mindenütt kapható - 1/2 kiló 25kr.

KÉZDI-POLYÁNI
"VÉNUS"
A VILÁGNAK LEGSZÉNSÁVDUSÁB
TERMESZETES ÁSVÁNY
VÍZE

Több mint
50 év óta sikerrel használtatik!
Szeplőket és májfoltokat, valamint
az összes
bőrtisztítási anyagokat
biztosan eltávolítja az

Eszéki Spitzer Kenőcs
és az
eszéki Salvator szappan

Valódi minőségben csak a
DIENES J. C.-féle

gyógyszertárban.
Eszéken, felsőváros.
1 tégely Spitzer kenőcs 35 kr.
1 üveg " mosdóvíz 40 kr.
1 darab Salvator szappan 50 kr.
1 tégely közpászta 60 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.

Figyelmeztetés. Csak akkor valódi, ha fenti
törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva
és kérésük a t. cz. közönség csak **Dienes-féle**
eszéki kenőt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapestben:
TÖRÖK JÓZSEF úrnál
Király-utca 12.

MARGIT-ORÉME

hírneves, az elegáns hölgyek által
használt arczóme (nem zsíros ke-
rőcs) rövid idő alatt ifjítja és szépíti
az arczot, eltávolítja arczáról minden-
nemű bőrtisztítási anyagot.
Egyedüli szer szeplő, májfoltok,
pattanások, börtarka (mitesser) ellen.
Bámulatos hatása abban rejlik, hogy
a bőre kenve az által rogtán fölvé-
teik és ez okozza azon csodás átalak-
ulást, hogy szeplővel vagy májfolt-
okkal teljesen fedett arcz 3-4 nap alatt alabástrom
fehérré lesz.

Mivel nem zsíros — nappal is alkalmazható, — a créme-
vel bekenett bőron a hólygpor remekül tapad. Ára 50 kr. 1 frt.
Margit-szappan ára 35 kr. — Margit-hólygpor,
fehér, rósa és créma szinben ára 60 kr. — Mar-
git-főgőp 50 kr.

FÖLDES KELEMEN gyógyszer-tára,
Aradon, Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár BUDAPESTEN, Török József, Király-utca.

CHINA SERRAVALLO

vassal, a bécsi s számos külföldi
egyetem orvosi tekintélyei mint dr.
br. Kraft-Ebing, dr. Draseho,
dr. Braun udvari tanácsosok és
tanárok stb. által melegen ajánlva.

Néklözhetlen gyenge test-
alktuaknak és üdülőknek.
Ervágygerjesztő, idegerősítő és
vérjavító.
Hét arany és ezüst érem. Több
mint 300 orvosi ajánlat.
Ezen kitünő erősítő szert jó ize
folytán különösen gyermekek és
nők igen szívesen veszik.
Egy fél literes üveg 1 frt 20 kr.
egy literes üveg 2 frt 20 kr.
Minden gyógyszer-tárban kapható.
Serravallo-gyógyszertár Triest.
Magyarországi főraktár: Budapest,
Király-utca 12. Török József gyógy-
szertára.

KÁROLY ISTVÁN FŐHERCEG,
a cs. és kir. yacht-raj főparancsnok, kommodorja.

A CS. ÉS KIR. YACHT-RAJ.

Az evező- és vitorla-sportot bizonyos értele-
ben már a hajózás legrégibb idejében gy-
akorolták. Már a fönikiaiak és syrakuzai
Dyonisios is hódoltak az evező-sportnak. A ró-
mai császárság korában híresek voltak az aré-
nákban tartott u. n. «naumachiák» (hajócsa-
ták), melyek számára teljes berendezésű mes-
terséges vízvezeték volt az «arena» (porond)
alatt.

A vitorla-sport mai alakjában újabb keletke-
zésű. Az első vízi sport-klub 1720-ban keletke-
zett Corkban, Írországbán. 1815-ben pedig meg-
alakult az első yacht-klub Angliában «Royal
Yacht-Squadron» név alatt, mely máig is az első
helyet foglalja el a hasonló klubok között.
Ismeretesek Anglia déli tengerpartjain, a
Wight sziget által szegélyezett ten-
gerágyban, az u. n. Solentben tar-
tatni szokott yacht-versenyek.

A vitorla-sport e század közepe
óta valóban nagyszerű fejlődést
nyert. Különösen Anglia és az
Egyesült-Államok vetélkednek e
téren.

A «Le Yacht» című, Daryl Fü-
löp szerkesztette statisztikai munka
szerint az angol sport-klubok
1890-ben több mint 6000 hajója
volt, összesen 165,000 tonnatar-
talommal s 7 millió font sterling
értékben, melyek 35,000 embernek
adnak foglalkozást. E yachtoknak
csak mintegy kétharmad része vi-
torlás, a többi gőz-yacht.

Hunt-nak 1890. évi Yacht-List-je
szerint Angliában, a gyarmatokat
nem számítva, 115 yacht-klub van.
Többnyire az angol tartalék-tenge-
reszeti lobogót használják külön
címerrel, vagy a nélkül. A hadi
lobogót csak a walesi herceg fő-
parancsnoksága alatt álló «Royal-
Yacht-Squadron» van jogosítva
viselni.

Míg a vitorla-sport Angliában
és talán még nagyobb mértékben
Észak-Amerikában ily gyors len-
dületet vett, Franciaország sem
maradt hátra e tekintetben. A nagy
fontosságú yacht-sportot, mint ten-
geri hatalmának erkölcsi és physi-

kai támaszát, a kormány is hathatósan támo-
gatja. Ily módon a francia yacht-építés idők
folytán tökéletességre jutott és manap a
vitorla-sport Franciaországban is igen népszerű.
A francia egyesületek között a «Yacht-Club
de France» az első helyet foglalja el. Mindjárt
megalakulásakor, 1867-ben, kieszközölte a yacht-
sportnak hivatalos elismertetését és számos elő-
jogot. A többi között szabad bejárata van az
állam kikötő-medenczéibe és arzenáljaiba.
A klub 1890-ben 429 tagot számlált és 214 gőz-
és vitorlás yachtja volt, ugyanakkor az összes
francia yacht-flotta 1049 hajót számlált. Ezek
közt voltak 337 gőz-yacht, összesen 11,165
tonnával. Továbbá 588 cutter és sloop 4996
tonnával, 47 schooner 2684 tonnával és 77 yawl
1290 tonnával, összesen 712 vitorlás yacht
8970 tonnataralommal.

A francia yacht-raj készletére 3500 matróz
és gépszemélyzet szükséges; összesen mintegy
6 millió frank értéket képvisel, mely az ipar
javára esik.

Bizonyára érdekes tudni, hogy az amerikai
yacht-kluboknak majdnem mindnyája teljesen
katonai szervezetű és hogy a kommodornak
alapszabályszerűleg joga van követelni, hogy
ha ő valamely, a klubhoz tartozó yacht mellett
elhalad, az neki bizonyos vitorlák bevonásával
katonailag tisztelegjen. 1890-ben az amerikai
klubok 1260 yachtot számítottak.

A vízi sport újabb időben Németországban is
igen kezd emelkedni, különösen mióta a né-
metek ifjú császára hathatós példájával buz-
dítolag jár elől. A német császár, tudvalevőleg,
a császári német yacht-klub kommodora és
tulajdonosa egyik legjelesebb verseny-yachtjának,
mely valaha a tengeren járt.

A laikus közönség talán azt kér-
dezi tőlünk: mi haszon van a vízi
sportban. Erre azt feleljük: nézd
meg a tengerészt, a hajóst a folyó-
kon, a halászt, mint duzzadnak iz-
mai az erőtlől és szél- és napbar-
nitotta arca az egészségtől. Igaza
van a latin példabeszédnek: «mens
sana in corpore sano». (Egészséges
lélek csak egészséges testben lehet.)
Bátorság és vállalkozó szellem, —
ezek a lélek ama virágai, a melyek
mindent elpuhító kulturánkban el-
hervadnak, de nyílnak és díszle-
nek a vihar tombolásában és az
elemekkel való küzdelemben. A fér-
fiás élvezet csak az erő szabad já-
tékában rejlik. A természet erőivel
együtt a magad énjét is hatalmad
alá hajtod.

Minden sportnemek között a vízi
sport határozottan a legférfiasabb,
testet és lelket egyformán edző.

Azonkívül ne feledjük a dolog
esztetikai oldalát se! Mily élvezet
például egy régi hollandus festő-
nek u. n. marina-képein gyönyör-
ködni a háromárbozú nagy vi-
torlás gályák méltóságos csoport-
jában, melyeknek az itt-ott közéjük
elegedő apró bárkák, s árúkkal,
szállítmány-állatokkal megrakott
egyárbozú teher szállító dereglyék
élénkítik a hátterét. Mai napság a